

გამოცემა იბეჭდება
სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის,
მცხეთა-თბილისის მთავარეპისკოპოსის და ბიჭვინ-
თისა და ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტის,
უწმინდესისა და უნეტარესის ილია II-ის
ლოცვა-კურთხევით

საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო
საქართველოს ეროვნული არქივი

**MINISTRY OF JUSTICE OF GEORGIA
NATIONAL ARCHIVES OF GEORGIA**

**ILLUMINATED
ECCLESIASTICAL
MANUSCRIPTS**

**COLLECTION OF GEORGIAN MANUSCRIPTS
(9th-19th CENTURIES)**

**TBILISI
2011**

საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო
საქართველოს ეროვნული არქივი

საეპიგრაფო გრაფიკული ხელნაწიხი წიგნები

ქართულ ხელნაერთა კოლექცია
(IX-XIX საუკუნეები)

თბილისი
2011

უაკ (UDC) 091(=353.1)+27-232

ს-156

რედაქტორ-შემდგენელი: მანანა ჭუმბურიძე

პროექტის ავტორი: თეონა იაშვილი

კონსულტანტი: ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი,
პროფესორი ზაზა სხირტლაძე

წიგნზე მუშაობდნენ: თამარ გაბუნია
ვერა შენგელია

წიგნი გამოსაცემად მოამზადეს:

სოფიო ჯობავამ
თეა ქიმერიძემ
მაკა მამუკაშვილმა

დიზაინი და დაკაბადონება: გიორგი ინაშვილი

© საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს ეროვნული არქივი

გამოცემაში გამოყენებული ყველა დოკუმენტი დაცულია
საქართველოს ეროვნულ არქივში

ISBN

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს ეროვნული არქივის ცენტრალურ საისტორიო არქივში თავმოყრილია საუკუნეების მანძილზე შექმნილი უამრავი დოკუმენტური მასალა და წერილობითი ძეგლი, რომლებიც მრავალმხრივ ასახავს ჩვენი ერის მდიდარ წარსულს.

ისტორიული დოკუმენტების, ძველი ხელნაწერებისა და ნაბეჭდი წიგნების თავმოყრა და არქივსაცავებში განთავსება 1921 წლიდან დაიწყო. ეროვნული არქივი დღეს ჩვენი ქვეყნის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სამეცნიერო დაწესებულებაა. აქ დაცული მასალები, არსებითად, წარმოადგენს ძირითად დოკუმენტურ ბაზას საქართველოს ისტორიის სხვადასხვა ეტაპის შესასწავლად.

არქივში, ბევრ საინტერესო და მნიშვნელოვან საქმესთან ერთად, ინახება უნიკალური ფონდები. მათ შორისაა ქართული ხელნაწერი წიგნების კოლექცია, რომელიც ძალზე ვრცელ პერიოდს - IX-XIX საუკუნეებს მოიცავს.

ხელნაწერების უდიდესი ნაწილი არქივში შემოსულია ეკლესიამონასტრებიდან და კერძო პირებისგან. ისინი თავისი შინაარსით სრულიად განსხვავებული ხასიათისაა. სიმრავლით და მრავალფეროვნებით გამოირჩევა სასულიერო შინაარსის ხელნაწერი წიგნები, რომელთა მასალად, ძირითადად, გამოყენებულია ქალაქი, ნაწილი კი შესრულებულია ეტრატზე. კოლექციაში ჭარბობს მხედრულითა და ნუსხურით შესრულებული ხელნაწერები, შედარებით მცირეა ასომთავრული ტექსტები.

საქართველოს ეროვნული არქივის ხელნაწერ წიგნთა კოლექციის ნაწილი მხატვრულადაა გაფორმებული. მათი შინაარსიდან და დანიშნულებიდან გამომდინარე, ხელნაწერების გაფორმების სტილი მრავალგვარია. შესაბამისად, ისინი სხვადასხვა ეპოქისა და მხატვრული წრის ტენდენციას ასახავენ.

კოლექციის ყველაზე ადრეული ნიმუში IX საუკუნეს განეკუთვნება, იმ პერიოდში გადანუსხული სახარება, საქართველოს და მის ფარ-

გლებს გარეთ არსებულ სამწერლო კერებში შექმნილ ხელნაწერთა თანაგვარად, სისადავით გამოირჩევა და ორფერი (შავი და წითელი) მელნით გრაფიკულად შესრულებული გოლგოთის ჯვრით, აგრეთვე დეკორატიული მოტივებით არის შემკული.

სასულიერო შინაარსის ხელნაწერები - სახარებები, ლიტურგიკულ-კალენდარული კრებულები, ამ რიგის ძეგლთა გაფორმების საუკუნეების მანძილზე ჩამოყალიბებული დეკორატიული პრინციპების მიხედვითაა შექმნილი როგორც მაღალი პროფესიული ოსტატობით გამორჩეულ კალიგრაფთა და მინიატურისტთა (XI-XII საუკუნეების სახარება, ანჩის სახარება (XII ს.), წმ. შიო მღვიმელის ცხოვრება (XIII ს.), XIV საუკუნეში გადანუსხული სახარება, ლევან I დადიანის დაკვეთით 1553-1572 წლებში შექმნილი გულანი), ისე შედარებით ნაკლებად გაწაფული ოსტატების მიერ (ჟამგულანი (1714 წ.), სამღვდლო კონდაკი (1749 წ.), ლუკას და იოანეს სახარება (1779 წ.), ჟამისწირვის თავსართი მინიატურა, სავარაუდოდ, შექმნილი XVIII საუკუნეში; ქორწინების კანონი (1816 წ.), ლოცვანი (1836 წ.). საგულისხმოა, რომ მათ გვერდით გვხდება ხალხურ ხელოვნებასთან თანაზიარი, მხატვრული გემოვნებით გაფორმებული, ჰიმნოგრაფიული და ლიტურგიკული შინაარსის ხელნაწერები (XV საუკუნის ჟამისწირვა, აგრეთვე, ღმრთისმშობლის დაუჯდომელი, გადანუსხული და შემკული XVIII საუკუნეში). კოლექციაში გაერთიანებული სხვადასხვა რიგის ნიმუშთა გაფორმების პრინციპებისა და თავისებურებებისთვის თვალის გადევნება მრავალმხრივ საგულისხმო დამატებით მასალას იძლევა საქართველოში ხელნაწერთა მხატვრული შემკულობის განვითარების ძირითადი მიმართულებების ნათელსაყოფად.

საგანგებოდ უნდა გამოიყოს ისტორიული დოკუმენტები, ისევე როგორც საერო შინაარსის ხელნაწერები და მათი გაფორმება. კოლექციის ეს ნაწილი განსაკუთრებით მრავალგვარია და აღბეჭდილია არამარტო ეპოქისათვის დამახასიათებელი ნიშნებით, არამედ დამკვეთთა წარმომავლობისა და მათი წრის მხატვრული გემოვნების შესაბამისი ტენდენციებით. ამ შემთხვევაშიც აშკარაა სხვაობა

პროფესიონალ შემსრულებელთა და ადგილობრივ ოსტატთა მიერ გადართმობულ და გაფორმებულ ხელნაწერებს შორის. კოლექციის ამ ნაწილში ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანია XVII საუკუნის ლექსად თქმული წმ. გიორგის ცხოვრება, რომელიც უხვადაა შემკული ხალხური მხატვრული წრიდან მომდინარე, თავისი გამომსახველობით სრულიად გამორჩეული, მინიატურებით. გვიანი შუა საუკუნეების ხელნაწერთა შემკულობის საინტერესო ნიმუშია ვახტანგ VI-ისული კინკლოსი, გაფორმებული გრაფიკული გამოსახულებებით; აგრეთვე, ავგაროხის XIX საუკუნის ხელნაწერი ტექსტი, რომელიც, შექმნის გვიანი პერიოდის მიუხედავად, ადგილობრივი მრავალსაუკუნოვანი ტრადიციის შესაბამისი, ნატიფი დეკორატიულობით და ფერადოვნებით გამოირჩევა.

წინამდებარე ალბომში წარმოდგენილია საქართველოს ეროვნულ არქივში დაცული სასულიერო შინაარსის 22 მოხატული ხელნაწერის 67 ილუსტრაცია. ქართულ ხელნაწერთა ფონდის ეს მცირე ნაწილიც კი, თვალნათლივ ცხადყოფს კოლექციის მრავალფეროვნებას და მის ღირებულებას ქართული კულტურის ისტორიისათვის. ერთიანი სახით იგი საგულისხმო დადასტურებაა იმ დიდი ისტორიულ-კულტურული ღირებულებისა, რომლითაც გამოირჩევა ძველი საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობა.

მანანა ჭუმბურიძე

*საქართველოს ეროვნული არქივის
ძველ საბუთთა განყოფილების უფროსი*

ზაზა სხირტლაძე

ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი, პროფესორი

PREFACE

The Central Historical Archive of the National Archives of the Ministry of Justice of Georgia holds numerous documentary materials and written monuments that were created over the centuries and depict the rich history of our nation.

The process of gathering historical documents, old manuscripts, and printed books begin in 1921. The National Archives is one of the most important scientific institutions of our country. The materials that are preserved here represent the main documentary basis for research into the various stages of Georgian history.

The unique *fonds* are preserved at the archive together with many interesting and important documents. Among them is the collection of Georgian manuscript books, dating from the 9th-19th centuries.

Most of the manuscripts come from churches, monasteries, and private persons. The content of these documents differs absolutely in character. Theological manuscript books especially stand out with their multiplicity and diversity. The materials, used for the documents are mainly paper and partly parchment. Most of the manuscripts are written in *mkhedruli* and *nuskhuri* (old Georgian scripts), a relatively small part of the texts is in *asomtavruli* (old Georgian script).

Part of the collection of the manuscript books of the National Archives of Georgia are artistically designed. According to the content of these documents, the style of illuminated manuscripts is varied. Accordingly, they reflect the trends of different epochs and artistic circles.

The earliest specimen in the collection - the Gospel - copied in the 9th century - is distinguished for its simplicity and is illuminated with Calvary cross, done in black and red ink.

Theological manuscripts - Gospels, liturgical-calendar collections are created with the decorative principles of designing monuments of the same type, formed over centuries, by the calligraphers and miniaturists of high professional skills (Gospel of 11th-12th centuries, Ancha Gospel (12th century), The Life of St. Shio Mghvimeli (13th century), a Gospel of the 14th century, Gulani (collection of theological-liturgical works), created by the order of Levan I Dadiani in 1553-1572), as well

as by masters of less professionalism (ZhamGulani - collection of the whole year church reading (1714), priest Kontakion - collection of theological and liturgy rules (1749), Gospel according to Luke and John (1779), header miniature of Liturgy that was probably created in the 18th century, Marriage Law (1816), Prayer Book (1836). It is worth noting that among them we meet hymnographic and liturgical manuscripts, showing affinity with folk art (liturgy of the 15th century, also the Virgin's Akathistos Hymn of the 18th century).

Historical documents should be specially mentioned, as well as manuscripts of secular content and their illuminations. This part of the collection is especially varied and is imprinted not only with the signs typical of the epoch but the appropriate tendencies of customers' origin and the artistic taste of their circle. The difference between the manuscripts, illuminated by professional artists and local masters, is also evident in this case. The Life of St. George in Verse (17th century), is lavishly illuminated with miniatures that come from the folk artistic circle. Kynklos (cycle of years) of Vakhtang VI, illuminated with graphical images, is an interesting example of manuscript illumination of the Late Middle Ages; also the manuscript text of Abgarus (19th century) distinguished for exquisite decoration and colors, conformable to local century-old traditions.

The present Album contains 67 illustrations of 22 illuminated manuscripts of religious content that are preserved at the National Archives of Georgia. Even this small part of the manuscripts' *fonds* clearly shows the diversity of the collection and its value for the history of Georgian culture. Taken as a whole, it is a notable pointer to the major historical-cultural value that distinguishes the cultural heritage of Old Georgia.

Manana Chumberidze

*Head of the Ancient Documents Department of
the National Archives of Georgia*

Zaza Skhirtladze

Doctor of Arts, Professor

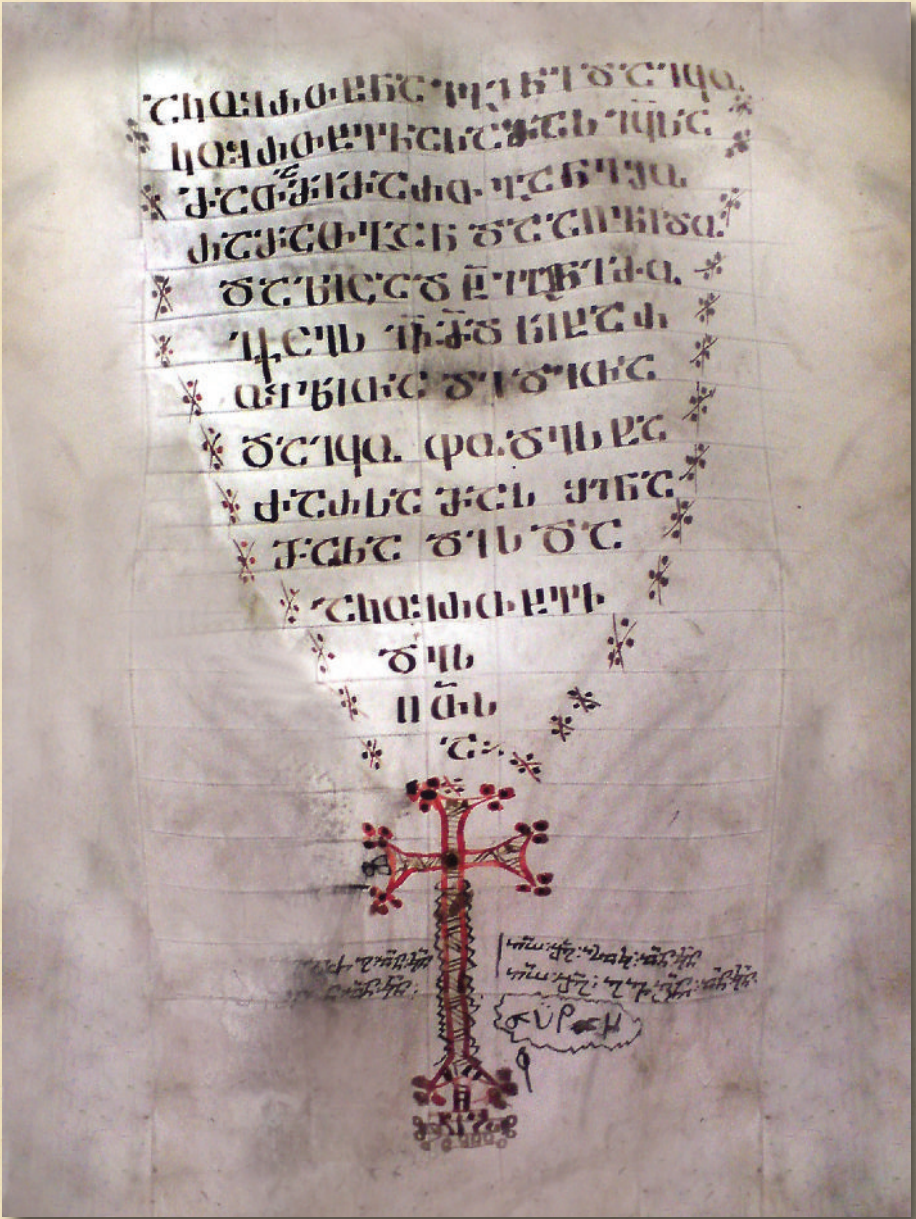

- () ქარაგმის გახსნა;
- [] აღდგენილი ადგილები;
- ... დაკლებულ ასოთა გაურკვეველი რაოდენობა;
- { } დამწერის მიერ გამოტოვებული და გამოცემაში აღდგენილი ადგილები;
- // // კიდევზე მიწერილი ტექსტი (სქოლიოში აღინიშნება რომელ კიდეზეა);
- r საბუთის წინა მხარე;
- v საბუთის ზურგი;
-] ტექსტის ეს ადგილი ამა თუ იმ გამოცემაში დაბეჭდილია შემდგენიარად.

შემოკლებაანი

- გგ. - გვერდი;
- ფ. - ფონდი;
- ფურ. - ფურცელი;
- წ. - წელი;
- წმ. - წმიდა;
- წწ. - წლები;
- ხელნ. - ხელნაწერი.

1.1.

1. IX საუკუნე ოთხთავი

ეტრატი; ასომთავრული, საზედაო ასოები გაფორმებულია შემკულობით და სინგურით; თავნაკლული; ზომა 32,7X24, 192 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №107.

არქივში შემოვიდა 1925 წელს სანკტ-პეტერბურგის სალტიკოვ-შჩედრინის სახელობის საჯარო ბიბლიოთეკიდან.

ოთხთავი დათარიღებულია პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით. დაწერილია ადრეული საუკუნეებისათვის დამახასიათებელი მსხვილი ასოებით, ორ სვეტად, ხალვათად, ყავისფერი მელნით.

ოთხთავი მთავრდება იოანეს სახარებით: „მრავალ, რომელნი ქმნა იესოჲ, რომელნი თჳმცა დაიწერებოდეს თითჳეულად, არცალამცა ყოველმან სოფელმან დაიტია დაწერილი წიგნები“ (იოანე XXI:26, გვ. 192r).

ხელნაწერი შემკულია წითელი და შავი მელნით შესრულებული გოლგოთის ჯვრის გამოსახულებით.

1.1. გოლგოთის ჯვარი

1. 9th CENTURY THE FOUR GOSPELS

Parchment; *asomtavruli*, initials in cinnabar; the beginning of the text is missing; Size 32,7X24 cm., 192 p., fonds 1446, manuscript №107.

The Gospel was received by the archive from St. Petersburg Saltykov-Shchedrin Public Library in 1925.

The Gospel is dated according to the paleographic features. It is in large letters, typical of early centuries, in two columns, in brown ink.

The manuscript is illuminated with the representation of the Calvary cross, done in red and black ink.

1.1. Calvary cross

2. XI-XII საუკუნეები

ოთხთავი

ეტრატი, ნუსხური, სახედაო ასოები შესრულებულია ასომთავრულით და სინგურით; ზომა 7,3X5,6. 237 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №363.

არქივში შემოვიდა 1924 წელს საკათალიკოსო სახლიდან.

გადამწერი - ილარიონი: „ქრისტე შეიწყალე ამის მწერალი ილარიონი“ (გვ. 75r).

ოთხთავს ახლავს გიორგი მთაწმინდელის ანდერძი: „ესე საცნაური ჰყავს ყოველთა და რამეთუ ესე წმიდაჲ ოთხთავი ახლად გვითარგმნია ფრიადითა იძულებითა ძმათა ვიეთმე სულიერთაჲთათა და ბერძულთა სახარებათა შეგვიწამებია ფრიადითა გამოწულვილვითა და ვინცა ვინ დასწერდეთ, აწცა აქა ჰპოოთ ეგრეთ და თუ ამისგან ჯერ გიჩნდესთ დაწერაჲ, ლ(მრ)თისათჳს სიტყუათა ნუ სცვალებთ, არამედ ვითარცა აქა სწერია, ეგრე დაწერეთ და თუ არა რაიმე გაშუნდეს ჩვენნი ყოველნი სახარებანი ბირველიდგან წმიდად თარგმანთანი და კუალად ხანმეტნიცა და საბა წმიდისა ორნიცა მუნით და ლ(მრ)თისათჳს ერთმანერთსა ნუ განარღვევთ და გლახაკისა გიორგისათჳს ლოცვა ჰყავთ“ (გვ. 203v).

წმ. გიორგი მთაწმინდელი (1009-1065 წლები) - ქართველი სასულიერო და საზოგადო მოღვაწე, მწერალი, მთარგმნელი, ათონის ივერთა მონასტრის წინამძღვარი 1044 წლიდან. ბერძნულიდან თარგმნა ბიბლია, ოთხთავი, სამოციქულო, დავითნი და მრავალი სხვა.

ოთხთავის კანონთა ტაბულები და სახარებათა თავები შემკულია სტილიზებული ორნამენტებით, აგრეთვე ცხოველთა და ფრინველთა გამოსახულებით.

2.1. კანონთა ტაბულა, კამარები

2. 11th-12th CENTURIES

THE FOUR GOSPELS

Parchment; *nuskhuri*, initials in *asomtavruli* and cinnabar; Size 7,3X5,6., 237 p., fonds 1446, manuscript №363.

The Gospel was received by the archive from the Catholicos' Residence in 1924.

The colophon of George the Hagiorite is added to the Four Gospels.

St. George the Hagiorite (1009-1065) - Georgian religious and public figure, writer, translator, father superior of Iviron monastery on Mount Athos from 1044. He translated the Bible, the Four Gospels, Acts of the Apostoles, Psalms, etc.

The Canon tables and the chapters of the Gospels are illuminated with stylized ornaments, as well as images of animals and birds.

2.1. Canon tables

2. XI-XII სსუკუნეები
მთხთხვი

2.2. წმ. მათეს სხხარება

2. 11th-12th CENTURIES
THE FOUR GOSPELS

2.2. Gospel according to St. Matthew

2. XI-XII სსუკუნი
ᲛᲟᲗᲟᲗ

2.3. ᲙᲟ .ᲛᲁᲗᲗᲟᲗᲟᲗᲟᲗ ᲗᲁᲗᲁᲗᲗᲁ

2. 11th-12th CENTURIES
THE FOUR GOSPELS

2.3. Gospel according to St. Mark

2. XI-XII სსუკუნეები
მთხთანი

2.4. წმ. იოანეს სახარება

2. 11th-12th CENTURIES
THE FOUR GOSPELS

2.4. Gospel according to St. John

2. XI-XII საუკუნეები
მთხროვენი

2.5. წმ. ლუკას სახარება

2. 11th-12th CENTURIES
THE FOUR GOSPELS

2.5. Gospel according to St. Luke

ოსტატის მდივანთა ოსტატის		ოსტატის მდივანთა ოსტატის	
1.	2.	3.	4.
5.	6.	7.	8.
9.	10.	11.	12.
13.	14.	15.	16.
17.	18.	19.	20.
21.	22.	23.	24.
25.	26.	27.	28.
29.	30.	31.	32.
33.	34.	35.	36.

2. XI-XII საუკუნეები
მოსთავი

2.6. კანონთა ტაბულა, კამარები

2. 11th-12th CENTURIES
THE FOUR GOSPELS

2.6. Canon tables

მათ.	მარკ.	ლუკ.	იოან.
1. მათ. 1. 1.	1. მარკ. 1. 1.	1. ლუკ. 1. 1.	1. იოან. 1. 1.
2. მათ. 1. 2.	2. მარკ. 1. 2.	2. ლუკ. 1. 2.	2. იოან. 1. 2.
3. მათ. 1. 3.	3. მარკ. 1. 3.	3. ლუკ. 1. 3.	3. იოან. 1. 3.
4. მათ. 1. 4.	4. მარკ. 1. 4.	4. ლუკ. 1. 4.	4. იოან. 1. 4.
5. მათ. 1. 5.	5. მარკ. 1. 5.	5. ლუკ. 1. 5.	5. იოან. 1. 5.
6. მათ. 1. 6.	6. მარკ. 1. 6.	6. ლუკ. 1. 6.	6. იოან. 1. 6.
7. მათ. 1. 7.	7. მარკ. 1. 7.	7. ლუკ. 1. 7.	7. იოან. 1. 7.
8. მათ. 1. 8.	8. მარკ. 1. 8.	8. ლუკ. 1. 8.	8. იოან. 1. 8.
9. მათ. 1. 9.	9. მარკ. 1. 9.	9. ლუკ. 1. 9.	9. იოან. 1. 9.
10. მათ. 1. 10.	10. მარკ. 1. 10.	10. ლუკ. 1. 10.	10. იოან. 1. 10.

3.1.

3. XII საუკუნე ანჩის ოთხთავი

ეტრატი, ნუსხური, სათაურები და საზედაო ასოები შესრულებულია ასომთავრულით, საგანგებო ადგილები - სინგურით; ტყავადაკრული ხის ყდა მოჭედილია ვერცხლით და შემკულია დიდი მწვანე თვლით, ბეჭა ოპიზარის მიერ; ზომა 22,5X15,5. 269 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №323.

ჩამოტანილია წალკიდან 1923 წელს.

ხელნაწერი, თამარ მეფის ბრძანებით, ანჩელმა მთავარეპისკოპოსმა თეოდორემ მწიგნობარ სოფრომს ჩამოატანინა წყაროსთავის ეკლესიიდან და ყდა ბეჭა ოპიზარს მოაჭედინა: „ხესთ მბრწყინვალისა და ნათლით შემოსილისა საყდრისა ანჩისა საჩინოებაჲ მღევანსა ამასს სოფელსა მიდამო ეცვალა და მას შინა დანივთებული სიმდიდრე და სამკაული საყდრისა ხრწნილებასა დაენთქა და ყოვლად შეკნინებულ იყო. ესრეთ რომელ ვიკადრე წმიდისა ამის სახარებისა მოსყიდაჲ წმიდით უდაბნოთ წყაროსთავით და შემსგავსებულად ძალისა ჩემისა მოვაჭედინე ღ(მრ)თისა მიერ კურთხეულს ღირსსა ოქროსმჭანდაკებელსა ბეჭასა და დაუსუწუნე ხატსა წინაშე ღ(ვ)თაებისასა“ (გვ. 244v).

ანჩის ეკლესია მდებარეობდა სამხრეთ საქართველოში, ჭოროხის ხეობაში (ახლანდელი თურქეთის ტერიტორია): „ფორჩხის ჰეობას ზეით არს მცირე ჰევი, ... ამ ჰევს ისპირის მთის კალთას, არს ეკლესია ღვთაებისა ანჩა, გუნბათიანი, დიდ-მშვენიერად ნაგები, კარგს ადგილს. იჯდა ეპისკოპოზი, მწუქემსი ღიგანის ჴევისა გაღმა-გამოღმართისა გონიამდე, და აწ ცალიერი არს“. ვახუშტი ბატონიშვილი, „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“, 1745 წელი, ავტოგრაფი (გვ. 474v).

სახარება შემკულია მაღალი პროფესიული ოსტატობით შესრულებული წმ. მათე მახარებლის მინიატურით.

3.1. წმ. მათე მახარებელი

3. 12th CENTURY THE ANCHA FOUR GOSPELS

Parchment; *nuskhuri*, headings and initials *inasomtavruli*, special passages - in cinnabar; wooden cover, bound with leather, silver plated, adorned with a large green gem. The silver-chasing by Beka Opizari; Size 22,5X15,5 cm., 269 p., fonds 1446, manuscript №323.

The Gospel was received by the archive from Tsalka in 1923.

By the order of Queen Tamar Tevdore, Archbishop of Ancha had Sophrom, man of letters, bring the manuscript from Klarjeti Tskqarostavi church and had Beka Opizari chase the cover.

The Gospel is illuminated with the miniature of St. Matthew the Evangelist, done with high professional skill.

3.1. St. Matthew the Evangelist

4.1.

4. XIII-XIV საუკუნეები

სსოვრება და საკვირველება

წმ. შიო მღვიმელისა

ნუსხური, სახედაო ასოები შესრულებულია ასომთავრულით, სათაურები - სინგურით; ზომა 14X20,5. 98 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №307.

არქივში შემოვიდა 1923 წელს შიო მღვიმის მონასტრიდან.

გადამწერი - მეტეხის ღმრთიმშობლის ეკლესიის დეკანოზი დემეტრე: „დიდებაღ ღმერთსა სრულთ მყოფელსა ყოვლისა კეთილისასა ყოვლადვე აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე ამინ. სრულ იქმნეს წმიდაღ და სულთა განმანათლებელი ცხორებანი და სასწაულნი წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩჴუენისა შიოღანი. ბრძანებითა წინამძღურისა ყანჩაელის მელქიზედკისითა, კელითა მეტეხთა ღ(მრ)თისმშობლის დეკანოზისა დემეტრესითა.. ამინ“ (გვ. 96r).

ხელნაწერს მეოთხე გვერდზე აქვს მხედრულით შესრულებული მინაწერი: „აღესრულა ნეტარი სამგზის სანატრელი შიო თვესა მისსა ცხრასა, დღესა პარასკევსა. მოხუცებული დღეთა და იყო იგი წლისა ოთხმოცდაექვსისა. იყო ნეტარი შიო გვამითა სრული, ანგებითა მრთელ, პირით მწითურ და ფეროვან წვერითა, ზომიერ, თვალითა, გრემან* წარბითა, ბრტყელითა შუბლითა, განტკეცილ თმითა გრემან, პირითა მოცინარ და სახიერ, თმითა გრძელ და ყოველი სახე მისი სავსე მადლითა“. (გვ. 4v).

ხელნაწერს ახლავს მინიატურა წმინდანების - შიოს და ევაგრეს გამოსახულებით.

წმ. შიო მღვიმელი - VI საუკუნის საეკლესიო მოღვაწე, ერთ-ერთი ასურელი მამა, შიო მღვიმის მონასტრის დამაარსებელი.

წმ. ევაგრე - VI საუკუნის საეკლესიო მოღვაწე, შიო მღვიმის მონასტრის წინამძღვარი. ერისკაცობაში ქართლის სპასპეტი (სარდალი), ციხედიდის მთავარი. ბერად აღიკვეცა შიო მღვიმელის დამოძღვრით და მისგანვე მიიღო წინამძღვრობა.

* გრემა - მკრთალი, მჭრქალი (ფერი).

4.1. წმიდანები: შიო და ევაგრე

4. 13th-14th CENTURIES

LIFE AND MARVEL OF ST. SHIO MGHVIMELI

Nuskhuri, initials in *asomtavruli*, headings - in cinnabar; Size 14X20,5 cm., 98 p., fonds 1446, manuscript №307.

The manuscript was received by the archive from Shio Mghvime monastery in 1923.

Copyist - Archpriest Demetre of Metekhi church of the Virgin.

The manuscript includes the miniature of saints - Shio and Evagre.

St. Shio Mghvimeli - ecclesiastical figure of the 6th century, one of the Syrian Fathers, the founder of Shio Mghvime monastery.

St. Evagre - ecclesiastical figure of the 6th century, hegoumenos in Shio Mghvime monastery. A layman *spaspeti* (commander) of Kartli, Mtavari (ruler) of Tsikhedidi. He took the monastic vows under the ordination of Shio Mghvimeli and received abbotship from him.

4.1. Saints: Shio and Evagre

5.1.

5. XIV საუკუნე როსთავი

ეტრატე; ნუსხური, სახედაო ასოები შესრულებულია სინგურით, ბოლონაკლული; ზომა 21,5X14,5. 183 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №26.

არქივში შემოვიდა 1924 წელს თორტიზის ეკლესიიდან.

გადამწერი - გიორგი: „უწყით წმინდანო მახარებელნო: მათე, მარკოზ, ლუკა და იოანე, რამეთუ დიდად გავისაჯე მე, ცოდვილი გიორგი, მეოხ მეყვენით აქაცა და მას საუკუნესა, ამინ“ (გვ. 172v).

სახარება იწყება: „:ა: განკორციელებისათჳს{ი}ს.; :ბ: მოგუთა მისვლისათვის: :გ: მოწყუდისათჳს{ი}ს ჩჩჳ{ი}ლთასა...“ (გვ. 2r).

ბოლო: „... და ვიდრე იგი არღა ჰრწმენა მათ სიხარულისა მისგან დასაკჳცი რველებისა, ჰრჳა მათ იესუ: გაქუს რაჲ აქა ჰამადი? ხოლო მათ მიუპყრეს მას თევზისა მწუჟურისა ნა|ხევარი და თაფლისაგან გოლი...“ (გვ. 172r).

ტექსტს ახლავს ცხრა მინაწერი შესრულებული მხედრულით XVI-XVII საუკუნეებში. ბოლო მინაწერის თანახმად ხელნაწერი ეკუთვნოდა ჯანიბეგ კორინთელს: „ქ. ნებითა და შეწევნითა მ(ღრ)თისათა, მამისა და ძისათა და სულისა წმინდისათა მოგვიდეთ ეს სახარება კახმან კაცმან შენ ჯანიბეგს კორინთელს“ (გვ. 183v). მინაწერების მიხედვით ჩანს, რომ სახარება საუკუნეების მანძილზე ხელიდან ხელში გადადიოდა.

ოთხთავს ახლავს წმ. მათე და წმ. მარკოზ მახარებელთა გამოსახულებები; სახარება გაფორმებულია ორნამენტული მოტივებით.

5.1. წმ. მათე მახარებელი

5. 14th CENTURY THE FOUR GOSPELS

Parchment; *nuskhuri*, initials in cinnabar; the end of the text is missing; Size 21,5X14,5 cm., 183 p., fonds 1446, manuscript №26.

The Gospel was received by the archive from Tortiza church in 1924.

The text has nine colophons, done in *mkhedruli* in the 16th-17th centuries (pp. 2, 4, 71, 72, 106, 107, 183 and one colophon of the 14th century in *asomtavruli*, p. 3). According to the last colophon, the manuscript belonged to Janibeg Korinteli.

The Gospel includes the images of St. Matthew and St. Mark the Evangelists; decorated with ornamental motifs.

5.1. St. Matthew the Evangelist

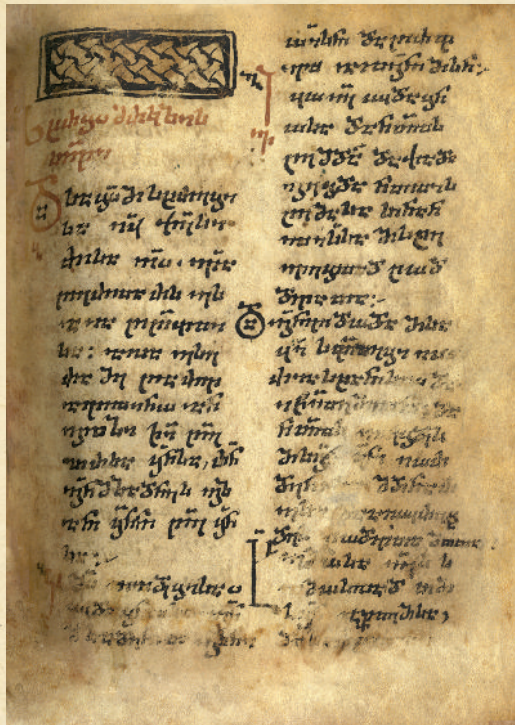
5. XIV სსუკუბ

ՌՕՆՕՒՅՈ

5.2. ՏԾ. Յարկոն

5. 14th CENTURY
THE FOUR GOSPELS

5.2. St. Mark

5.3.

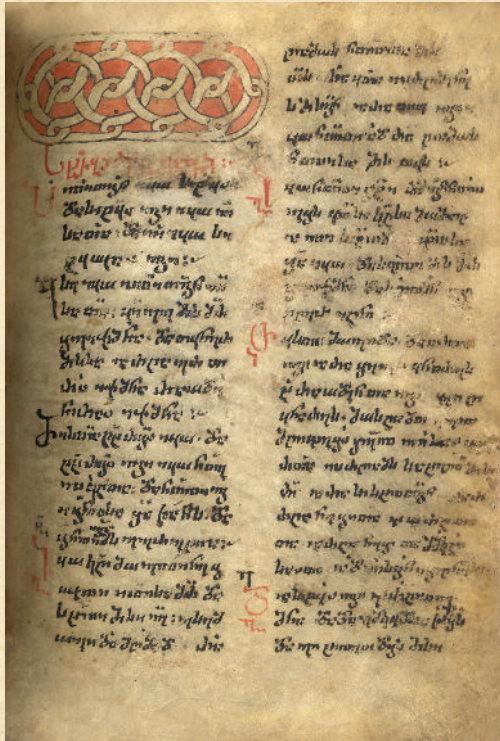
5. XIV სსუკუნი

როსთაჲნი

5.3. წმ. იოანე მახარებელი და მისი მოწაფე პროხოროე

5. 14th CENTURY
THE FOUR GOSPELS

5.3. St. John the Evangelist and his pupil Prochorus

6.1.

6. XV საუკუნე კონდაკი*

გრაგნილი, ქალაღდი; ნუსხური, სახედაო ასოები შესრულებულია სინგურით და შემკულობებით. ზომა 156X22,6. ფ. 1446, ხელნ. №3.

ხელნაწერი არქივს 1924 წელს შემოსწირა გრაკალში მცხოვრებმა ნიკოლოზ ამილახვარმა.

ხელნაწერი იწყება: „წმიდისა საკურთხევისა შენისა და თანამდებისა თაყვანისცემისა დიდებისა - მეტყვლებისა შეწირვად შენდა შენ მეუფეო შეიწირე პირთაგანცა ჩუჴნ ცოდვილთა სამწმინდაჲ გალობაჲ და მომხედენ ჩუჴნ სიტკბოებითა შენითა, მოგვიტევე ჩუჴნ ყოველნი ცოდვანი ჩუჴნნი.“

ბოლო: „და ვითარცა არ უღირს იჩინე შესღვად სერობჲდ სახლსა სიმონ კეთროვანისასა, ეგრეთვე ნუ უღირსი იჩინებ შემოსღვად სახლსა სულისა ჩემისასა უსჯულოებისგან კეთროვან - ქმნობილისა“.

კონდაკს ახლავს მინაწერები იმავე ხელით, რომლითაც ტექსტია შესრულებული:

1. „შეუდგნეს ღმერთმან ზაქარიას დევიძეს ცოდვანი მისი დღეგრძელობით, მეუღლესა მისსა“.

2. „ღმერთო, შეიწყალე სული მერაბის იაშვილისა, ღმერთო შეიწყალე საღირ მას მეორედ მოსლვასა“.

3. „ღმერთო, შეიწყალე გიორგი მას მეორედ მოსლვასა, ღმერთო შეიწყალე მანასე, ღმერთო, მას მეორედ მოსლვასა“.

ხელნაწერის კიდის მთელ სიგრძეს გასდევს გრაფიკულად შესრულებული დეკორატიული მოტივები; გრაგნილის შუა მონაკვეთზე წარმოდგენილია წმ. მარინეს გამოსახულება.

***კონდაკი - (ბერძნ) წირვისა და საეკლესიო წესგანგებათა კრებული, რომელიც გამოიყენება წირვა-ლოცვის აღსრულებისას.**

6.1. წმ. მარინე - შარავანდმოსილი წმინდანის სახე, მოქცეული დეკორატიულ თაღში

6. 15th CENTURY KONTAKION

Scroll, paper; *nuskhuri*, initials in cinnabar. Size 156X226 cm., fonds 1446, manuscript №3.

The manuscript was donated to the archive by Nikoloz Amilakhvari, resident of Grakali, in 1924.

The margin of the manuscript bears graphic decorative motifs along the entire length; in the middle of the scroll the image of St. Marine is presented.

6.1. St. Marine - head of the Saint with halo, in a decorative arch

7.1.

7. XVI საუკუნე

გულანი*

ნუსხური, სახედაო ასოები შესრულებულია ასომთავრულით, სათაურები და მნიშვნელოვანი ადგილები - სინგურიით; ქალაქი; ზომა 35X25. 707 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №302.

არქივში შემოვიდა 1923 წელს შიო მღვიმის მონასტრიდან.

გადამწერი - გაბრიელი: „ამისა მწერალსა ფრიად ცოდვილსა გაბრიელს და მშობელთა მისთა შეუნდევს ღმერთმან, [ამინ]“ (გვ. 157v).

ხელნაწერის მინაწერიდან ირკვევა, რომ წიგნი ლევან I დადიანს (1533-1572 წწ.) ეკუთვნოდა: „ზესთ მფლობელო მიზეზო, ნათელთ მპურობელო, სამ მზეო, ნათელი ჭეშმარიტო, უოვლად მოუკლებელო, რომელი მყოფ ხარ ცათა შინა და რომელი მოხუცდ წმიდისა ქალწულისა ჳორც შესხმად ჳსნისათჳსუ{ი}ს ჩუწნისა, ჳუარს ეცუ და დაეფალ და აღსდეგ და ზეცასა ამალღდი და ჩჳუენ ცხოვრება მოგუწც და აღგუასენ ჩჳენ წყალობითა უოვლად მოუკლებელითა, შენვე, თავადო უფალო, ადიდე შენ მიერითა დიდებითა მაქებელი მადიდებელი შენი პატრონი დადიანი ლეონ და თანამეცხედრე მისი პატრონი დედოფალი ელენე და მშვიდობით და კეთილად დაიცვენ ორთავე შინა ცხოვრებასა აქასა ამას მზეგრძელობითა და მერმესა მას მოუკლებელისა ნათლისა ბრწუინვალებითა, ამინ“ (გვ. 26v).

წიგნს ახლავს გვიანი ხანის რამდენიმე მინაწერი, საიდანაც ირკვევა, რომ გულანი კათალიკოს ნიკოლოზ ამილახორს შეუწირავს შიო მღვიმის მონასტრისათვის: „შეიწირე მცირე ესე შესაწირავი მეოხო ჩემო, მამაო შიო, ვითარცა ორნი მწვლიონი, ჭურივისანი უფალმან შენმან იესომ, ეგრეთვე შენცა, მოწაფეო და მონაო მისო, ღირს მყავ ჭრისტეს წინაშე თანამოსაგრეობასა შენსა, ... დავევით ტაძარსა წმიდის მღ(რ) თისმშობლისასა საფლავსა ჩემისასა თვესა მაისსა იგ (13), ჭორონიკონსა ტუდ (394 + 1312 = 1706)“ (გვ. 707r).

გულანი შემკულია მაღალპროფესიულ დონეზე შესრულებული ათორმეტ საუფლო დღესასწაულთა სცენებით, აგრეთვე წმინდანთა გამოსახულებებით.

**გულანი - საღვთისმეტყველო-ლიტურგიკულ თხზულებათა კრებული.*

7.1. მთავარანგელოზები მიქელი და გაბრიელი, წმ. იოანე ნათლისმცემელი, წმ. პეტრე და პავლე მოციქულები, წმ. იოანე ღვთისმეტყველი

7. 16th CENTURY

GULANI*

Nuskhuri, initials in *asomtavruli*, headings and important passages - in cinnabar; paper, size 35X25 cm., 707 p., fonds 1446, manuscript №3.

The manuscript was transferred to the archive from Shio Mghvime monastery in 1924.

According to the colophon of the manuscript, it belonged to Levan I Dadiani (1533-1572).

The book has several colophons of a later period. According to them, the Gulani was donated by Catholicos Nikoloz Amilakhori to Shio Mghvime monastery.

The Gulani is illuminated with the scenes of the Christological Cycle, done in high professional skill, also with images of saints.

**Gulani - collection of theological-liturgical works*

7.1. Michael and Gabriel Archangels, St. John the Baptist, the Apostles St. Peter and St. Paul, St. John the Evangelist

7.2.

7. XVI სუკუნე
გულანი

7.2. ხარება

7. 16th CENTURY
GULANI

7.2. The Annunciation

7.3.

7. XVI სუკუნე
გულანი

7.3. ფერისცვალება

7. 16th CENTURY
GULANI

7.3. The Transfiguration

7.4.

7. XVI სუკუნე
გულანი

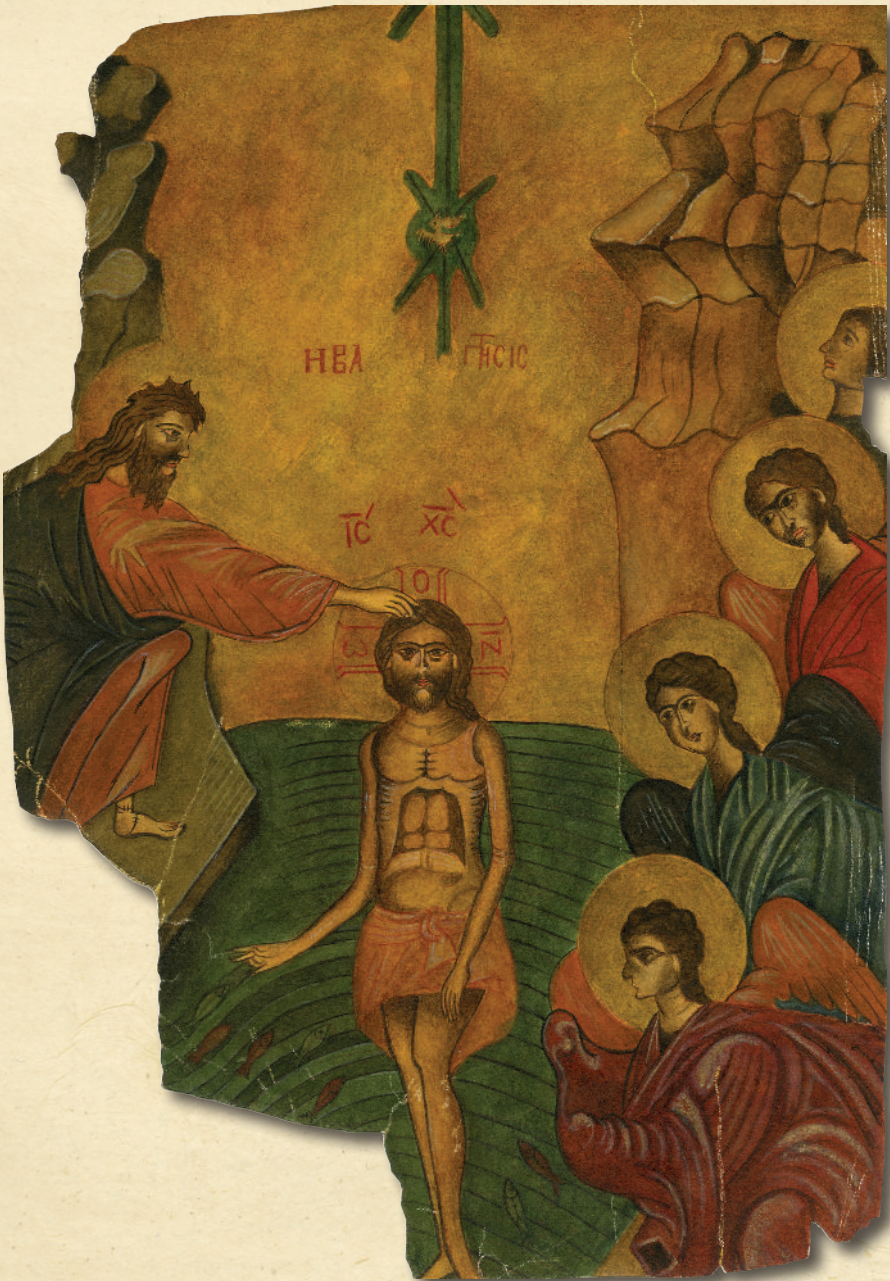

7.4. ღვთისმშობლის მიძინება

7. 16th CENTURY
GULANI

7.4. The Assumption of the Virgin

7.5.

7. XVI სუკუნე
გულანი

7.5. ნათლისუბა

7. 16th CENTURY
GULANI

7.5. The Epiphany

7.6.

7. XVI სუკუნე
გულანი

7.6. ჯოჯობეთად შთასვლა

7. 16th CENTURY
GULANI

7.6. The Anastasis

7.7.

7. XVI საუკუნე
გულანი

7.7. იერუსალიმად შესვლა

7. 16th CENTURY
GULANI

7.7. The Entry into Jerusalem

7.8.

7. XVI სუკუნე
გულანი

7.8. მირქმა

7. 16th CENTURY
GULANI

7.8. The Presentation at the Temple

8. XVII საუკუნე

ლაქსად თქმული წმ.გიორგის სხოვრება

მხედრული, სათაურები შესრულებულია სინგურით, ქაღალდი; ზომა 21,5X16. 81 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №373.

ხელნაწერი იწყება: „ქ. კარი პირველი. წამება წმინდისა მთავარმოწამისა გიორგისი, რომელმან ინება თვისით ურმის თვალზედ.

ლ(მერ)თო, ცისა და ქვეყნისა, ზღვათა და ხმელთა მფლობელო, შვიდ კამარათა ცისათა გუნზადსა ზედან მჯდომელო.

მამავ, ძევ, სულო ცხოველო ერთასო ყოვლის მპრობელო“ (გვ. 2r).

ბოლო:

„სასწაულს აქეთ განიძლო, მან წელი ოცდაორია,

ცხონდა მონაზონთ იქნა წმინდათა შენაწირია,

ადიდა წმინდა გ(იორ)გი მადლის შეიქმნა გორია,

დასრულდა ესე ამბავი უტყუარი და სწორია“ (გვ. 79v).

ხელნაწერს აქვს ერთი და იგივე ხელით შესრულებული რამდენიმე მინაწერი, საიდანაც ირკვევა, რომ იგი ეკუთვნოდა ირინე ერისთავს: „ქ. ერისთავის ქალის ირინესი არის, ახმაროს ღმერთმან“ (გვ. 16, 66, 100).

ხელნაწერი უხვადაა შემკული ხალხური მხატვრული გემოვნებით შესრულებული მინიატურებით - წმ. გიორგის ცხოვრებისა და მოწამეობის სცენებით.

8.1. უფლის ხელი სასწორით (ცოდვა-მადლი)

8. 17th CENTURY

THE LIFE OF ST. GEORGE IN VERSE

Mkhedruli, headings in cinnabar; paper, size 21,5X16 cm., 81 p., fonds 1446, manuscript №373.

The manuscript has several inscriptions written in the same hand. According to the colophons, it belonged to Irine Eristavi.

The manuscript is lavishly illuminated with scenes of the life and martyrdom of St. George, done in folk artistic taste.

8.1. Hand of the Lord with Scales

Թ նայ: տայ: Կոշտ: սն: ոչսն: նայեալ: ոչս: ի նայեցեցա: Կ:
Սոյն Կիտեոտ: ոչս: զն: ոչս: Կտ: մտն: զն:
 Ձայտ: զստ: ոչս: զն: զն: զն: զն: զն:
 Կիտեոտ: Կիտեոտ: Կիտեոտ: Կիտեոտ: Կիտեոտ:

Թ սն: ոչս: ոչս: Կտ: ոչս: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ:
նայ Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ:
 Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ:
 Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ:

Թ Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ:
Կտ Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ:
 Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ:

Թ Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ:
Կտ Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ:
 Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ: Կտ:

8. XVII სსუქუნე
ლქსად თქმული წმ.გიორგის სსოვრებუ

8.2. ხელი მტრედით

8. 17th CENTURY
THE LIFE OF ST. GEORGE IN VERSE

8.2. Hand with Dove

8.3.

8. XVII სსუქუნე
ლაქსად თქმული წმ.გიორგის სხოვრება

8.3. წმინდა მხედართა დასი (წმ. გიორგის მხლებლები)

8. 17th CENTURY
THE LIFE OF ST. GEORGE IN VERSE

8.3. Group of Warrior-Saints, Attendants of St. George

8. XVII სსუქუნე

ლექსად თქმული წმ.გიორგის ცხოვრება

8.4. მაცხოვარი

8. 17th CENTURY

THE LIFE OF ST. GEORGE IN VERSE

8.4. The Saviour

8.5.

8. XVII სსუქუნე

ლექსად თქმული წმ.გიორგის სხოვრება

8.5. წმ. გიორგის ძელზე დამოკიდება

8. 17th CENTURY

THE LIFE OF ST. GEORGE IN VERSE

8.5. Suspending of St. George

Երկուստա. զմէջ. հաստ: լոտն: մէրսոյ: Կէշմեա: րաջոյն: Կողմ: ռ: ռ:
Երկուստա. ետին: լոտն: մէրսոյ: Անգլոս: սն: մէջտէրն: Կի: ռ: ռ:
Կարողն: տարն: Գեղեմ: Խմբողոսն: Ժն: Ձմեհտարն: Կարախ:
Գեղեմ: Գեղեմ: Կարախ: Մատ: տղ: Գարեղ: Կարախ: Ս:
Մատ: Գեղեմ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ:
Մատ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ:

Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ:
Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ:
Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ: Կարախ:

8.6.

8. XVII სსუქუნე

ლექსად თქმული წმ.გიორგის სხოვრება

8.6. ლოდის დადება

8. 17th CENTURY

THE LIFE OF ST. GEORGE IN VERSE

8.6. Laying the Block on St. George

Բարեկամ: ք զայս աստ: զնշարան: և զնոր: ստոր: զայս աստ: Ե
 և զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: Ե
 Երբ: զայս աստ: Երբ: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: Ե
 զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: Ե
 զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: Ե
 Երբ: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: Ե
 Երբ: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: զնոր: Ե

8. XVII სსუქუნი

ლქსად თქმული ნმ.გიორგის სხოვრება

8.7. წმ. გიორგის ურმის თვალზე წამება

8. 17th CENTURY

THE LIFE OF ST. GEORGE IN VERSE

8.7. Martyrdom of St. George on the Wheel

8. XVII სსუქუნე

ლექსად თქმული წმ.გიორგის სხოვრება

8.8. წმ. გიორგის მიერ მკვდრის აღდგინება

8. 17th CENTURY

THE LIFE OF ST. GEORGE IN VERSE

8.8. Raising of the Dead by St. George

8. XVII სსუქუნი

ლქსად თქმული წმ.გიორგის სხოვრება

8.9. წმ. გიორგის მიერ კერბთა შემუსრვა

8. 17th CENTURY

THE LIFE OF ST. GEORGE IN VERSE

8.9. Smashing of the Idols by St. George

Ե Երդոտ: Երջմ: Երգրեցե յեւ. սեղեցեոտ: Երգրեցե: Երգրեցե:
 Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե:
 Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե:
 Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե:
 Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե:
 Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե:

Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե: Երգրեցե:

8. XVII სსუქუნე

ლექსად თქმული წმ.გიორგის სხოვრება

8.10. დედოფალ ალექსანდრას თავისკვეთა

8. 17th CENTURY

THE LIFE OF ST. GEORGE IN VERSE

8.10. Beheading of Queen Alexandra

8. XVII საუკუნე

ლაქსად თქმული წმ.გიორგის ცხოვრება

8.11. წმ. გიორგის მიერ შუბის, ფარის და ხმლის ხსნა

8. 17th CENTURY

THE LIFE OF ST. GEORGE IN VERSE

8.11. Removal of Lance, Shield and Sword by St. George

8. XVII სსუქუნი
ლქსად თქმული წმ.გიორგის სხოვრება

8.12. წმ. გიორგის თავისკვეთა

8. 17th CENTURY
THE LIFE OF ST. GEORGE IN VERSE

8.12. The Beheading of St. George

8.13.

8. XVII საუკუნე

ლექსად თქმული წმ.გიორგის ცხოვრება

8.13. ლასია ქალაქის სასწაული

8. 17th CENTURY

THE LIFE OF ST. GEORGE IN VERSE

8.13. Dragon Miracle

8. XVII სსუქუნე

ლექსად თქმული წმ.გიორგის სხოვრება

8.14. იონა წინასწარმეტყველის სასწაული

8. 17th CENTURY

THE LIFE OF ST. GEORGE IN VERSE

8.14. The Miracle of Jonah the Prophet

8.15.

8. XVII სსუქუნე

ლექსად თქმული წმ.გიორგის სხოვრება

8.15. წმ. გიორგის საყდარი

8. 17th CENTURY

THE LIFE OF ST. GEORGE IN VERSE

8.15. Church of St. George

— քննիցիմա.

Երևոյ. Յաղոոս. լ՛միւնիմոտ. լ՛տ. ցցկեցն. ճիցն. Նպտայեմ
 Նցան.

Միժես. լ՛կարգիցկոտ. Երմիզոտ. Կրգեկերտ. Չիլնալոտ. Կ
 Յիմ. լ՛ճամանիմա. Սեպոտ. *Մեւոտ. Կոչնոտ. լ՛կոտ.*
Ենոտ. Կիմ. լ՛. Կրոնո. Միժն. Կրգեկերտ. լ՛կարգ
 լ՛ցկոտ. Երմիզն. Կիմի. լ՛ճամանց. Ենեւոց. լ՛ցեւիլնեցոտ.
 Կրոնիւնիմանո. ճիցնո. Կլմսկոնո. Մոցոլիմոլի. լ՛կլմսկ
 լոնո. Երցոցմիլոտ. ճիցն. ճիմար. ճի. Երկոտ. Յաղոնո.
 Չիլնիմանո. Մոնսցնո. լ՛ճիմսցմո. Չոնցկոտ. Նոնեւոց
 լոլի. Նպտայեկոնո. Չիլնալոնո. լ՛ճոլիմիլոն. Երգոցո.

9. XVII საუკუნე ჟამნ-გულანი*

მხედრული, სათაურები და საყურადღებო ადგილები შესრულებულია სინგურით; ქალაქი; ზომა 14,3X10,2. 265 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №488.

არქივში შემოვიდა 1923 წელს.

ხელნაწერი იწყება: „უფალო ყოველსა დღესა წვრთა არს ჩემდა, უფროს მტერთა ჩემთასა, მეცნიერ მყავ მე მცნებათა შენთა“ - შუალამის ჟამნიდან (გვ. 1r).

ბოლო: „და აღდგენ შვილნი მამა-დედათა ზედა და მოჰკლავდენ მათ და იქენეთ თქვენ მოძულეზულ ყოველთაგან სახელისა ჩემისათვის. ხოლო რომელმან დაითმინოს სრულიად იგი ცხონდეს წირვაზედ, სახარება სამოციქულო მღვდელთმთავართა წარუკითხე“ (გვ. 265r, v).

ხელნაწერის თავები გაფორმებულია სხვადასხვა ორნამენტული მოტივებით.

**ჟამნ-გულანი - მთელი წლის საეკლესიო საკითხავების კრებული, ჟამნიდან (დღის სხვადასხვა დროს საკითხავ ლოცვებთან) ერთად.*

9.1. ოქტომბრის ლოცვები

9. 17th CENTURY ZHAMN-GULANI*

Mkhedruli, headings and important passages in cinnabar; paper, size 14,3X10,2 cm., 265 p., fonds 1446, manuscript №488.

The manuscript was received by the archive in 1923.

The chapters of the manuscript are illuminated with different ornamental motifs.

**Zhamn-Gulani - collection of the whole year church readings, together with Zhamni (the prayer book of Hours).*

9.1. Prayers of October

87

Եւ Սահմանակն զճանապարհսն Սեպտուորմա Սաղիսիմա Յցեսն
 Եւ Յիսակղարկողոյն Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս
 Եւ Յիսակղարկողոյն Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս
 Եւ Յիսակղարկողոյն Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս

Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս
 Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս
 Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս
 Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս Կոնստանտինոպոլս

9.2.

9. XVII საუკუნე
ჟამნ-გულანი

9.2. სექტემბრის ლოცვები

9. 17th CENTURY
ZHAMN-GULANI

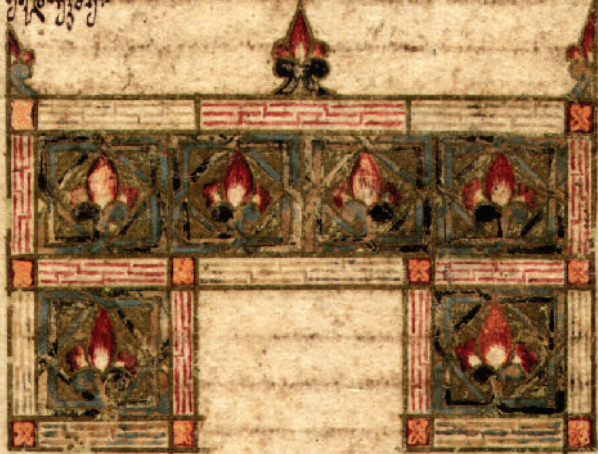
9.2. Prayers of September

გვსტსა

სურსდ. მისივენი. აქრისა. სინათლან. ვუსნებდათ. ნეჭად.
 ვეღუევი

მინებდა. მამისნისა. ბელისა. ცნებულს. მისივენი. ვეღუე
 ის. ჭქსინებდა. ვეღუე. მისთა. წმინდათა. მწმინთა. მამისვენი
 თა. ჭქსინისა. მათისა. სანკო. მინებდა. ჭქსინისა. მათ
 ის. ვეღუე. მამისნისა. **ამა. ვეღუე. მამისნისა. ჭქსინის.**
მამისნისა. თა. მათა. წმინდათა. მამისნისა. თა.
ამისვენი. მამის. მამისნის. მამისნის. მამისნის. მამისნის.
მამის. მამის. მამისნის. მამისნის. მამისნის. მამისნის.

ქ

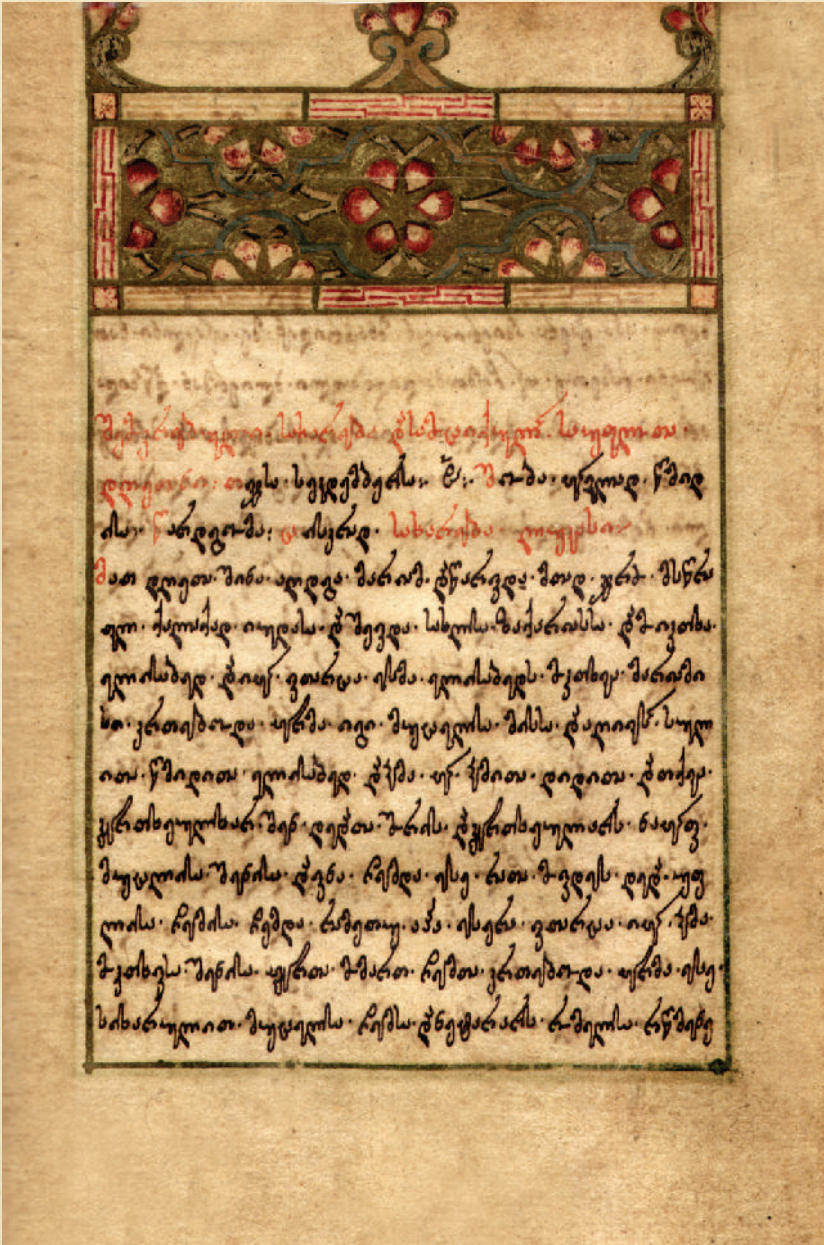
9. XVII საუკუნე
ჟამნ-გულანი

9.3. აგვისტოს ლოცვები

9. 17th CENTURY
ZHAMN-GULANI

9.3. Prayers of August

9. XVII სსუკუნე
ჟამნ-გულანი

9.4. ცისკრის ლოცვა

9. 17th CENTURY
ZHAMN-GULANI

9.4. Prayers of Matins

10. XVII–XVIII საუკუნეები კონდაკი

გრაგნილი, ქალღაღადი; ნუსხური, საზედაო ასოები შესრულებულია ასომთავრულით, სათაურები და საყურადღებო ადგილები - სინგურით. ზომი 188X22. ფ. 1446, ხელნ. №413.

არქივში შემოვიდა 1923 წელს.

ხელნაწერი იწყება: „განგება მწუჭხრისა(!) ლოცვაჲ ა. უფალო სახიერო, სულგრძელო და მრავალმოწყალო“.

ბოლო: „მადლითა დაუსაბამოსა მამისა შენისა და წმიდისა სახიერისა და ცხოველსმყოფელისა სულისა შენისათა აწ და მარადის. სრულ იქმნა ლიტურღიაცა ვასილისა“.

ხელნაწერს მარჯვენა კიდეზე აქვს მინაწერი: //„ქ. ეს მწუხრის ლოცვები ხიზნობაში დაეწერე მუჭლზედა სოფელში. მარტის ზ (7), ქ(ორონი)კ(ონ)ს უპდ (1796). სოლომან (ხელრთვა)“//.

ხელნაწერს ახლავს მინიატურა წმ. ბასილი დიდის და წმ. იოანე ოქროპირის გამოსახულებით.

10.1. წმიდანები: ბასილი დიდი და იოანე ოქროპირი. წმინდა მსხვერპლის თაყვანისცემა

10. 17th-18th CENTURIES KONTAKION

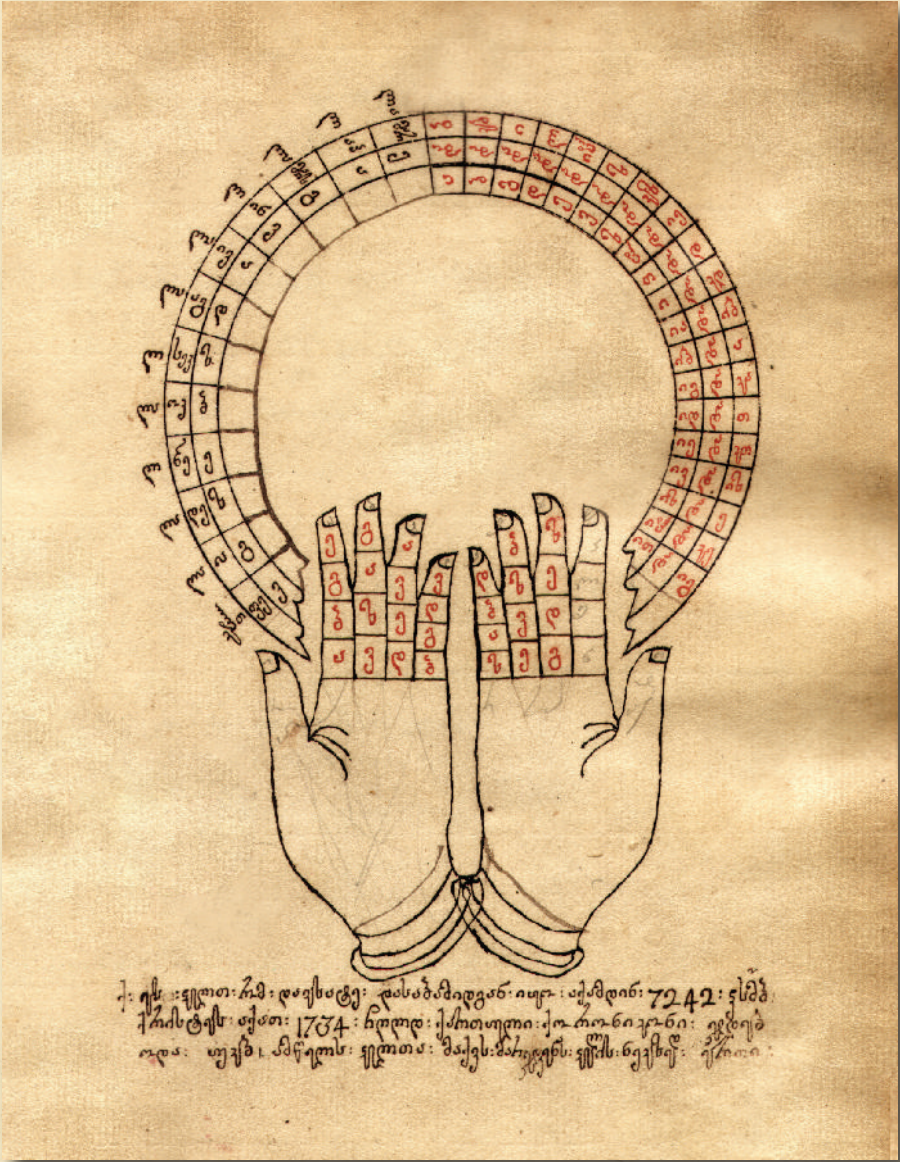
Scroll, paper; *nuskhuri*, initials in *asomtavruli*, headings and important passages - in cinnabar; size 188X22 cm., fonds 1446, manuscript №413.

The manuscript was received by the archive in 1923.

The manuscript includes a miniature with the image of St. Basil the Great and St. John Chrysostom

10.1. Saints: Basil the Great and John Chrysostom. Worship of the Holy Offering

11. 1713 წელი

კინკლოსი*

მხედრული, სათაურები და საყურადღებო ადგილები შესრულებულია სინგურით; ქალაქი; ზომა 188X21. 53 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №484.

არქივში შემოვიდა 1923 წელს.

გადამწერი - პაპუნა მუშრიბი**: „ქ. ეს კინკლოზი თავლიდარმა*** გაბრეულამ მე, მუშრიბს პაპუნას, მეფის კინკლოზიდან გარდმამაწერინა წელს ქრისტეს აქათ 1734. ვინც წაიკითხვიდეთ, შენდობას გვიბრძანებდეთ“ (გვ. 49v).

შემდგენელი - მეფე ვახტანგ VI, აღწერის ადგილი - ისპაჰანი: „ოდეს გარდავემაცხე ცოდვითა ტომსა მას ჩემსა მანასეს, ამისთვის მსგავსად მისა მივეცი მეცა ჳელთა უცხო თესლთასა, ქ(რისტ)ეს აქეთ ჩლიბ (1712), აპ(რილსა) კპ (22) წამოველ ტფილისით და ივლის დ(4) მოველ ისპაანს და აწ ვიმყოფები აქა. დადაცა თუ პატივცემულ ვარ, არამედ მწირ ვარ წესია ჩემებრთა მწირთა თავის წინობა და ხალვა, ვინათგან ესე ესრეთ არს, უქმად ყოფას ეუფლების მოწყინება და ვინათგან მოწყინება დედა არს ყოვლისა ცოდვისა, ნუ უკვე შეგსძინო ცოდვა ცოდვასა ზედა. აღვიღე ჳელთ საქმარად წინა მდებარე ესე. უკეთუმცა არს ქართლსა შინა კინკლოსნი ჳელთა და ქორონიკონი, მიხეზითა, მრავალნი ვერას ცნობენ და არცა იცნობება, რაოდენი ამა შინა წერილ არს და რადაცა თუ სხუანიცა იშოვბოდა საქმენი უქმობისა წამლად, ამაღ დავშვერ და აღვსწერე და გამოვიღე თვით თავით ჩემით მე მეფემან ვახტანგ. ვინც გამოიქუნოთ, რასმე შენდობასა ყოფდეთ ჩემთვის. ქ(ორო)ნ(იკონ)ს ქრისტეს აქათ ჩლიგ (1713), (გვ. 49r,v).

ხელნაწერს ბოლოში ერთვის ლექსი, თქმული ვახტანგ VI-ის მიერ:

„მიწა ვართ კაცი ყოველი, მიწისგან დანაბადია,

სახელოვნება კაცისა, კვამლია განზნევადია

ბოლო ყოველთა ნაცარი ვინც ვისმე მწეთა ხადია

და მაშ რაღას ვსწუხვარ თუ ცოდვა შემქნოდეს განახადია...“ (გვ. 48v).

ხელნაწერში ჩართულია ხელის გრაფიკული გამოსახულება.

**კინკლოსი - წელთაღრიცხვის სქემა, ცხრილი, მზისა და მთვარის მოქცევა, ქორონიკონი.*

***მუშრიბი - (არაბ.) მწერალი, მონაგარიზე, ზედამხედველი.*

****თავლიდარი - (სპარს.) მოხელე, გადასახადებით აკრეფილი საქონლის მიმზარებელი, ანგარიშის შემმოწმებელი.*

11.1. ქირომანტია

11. 1713

CYCLE OF YEAR

Mkhedruli, headings and important passages in cinnabar; paper, Size 21X15,353 p., fonds 1446, manuscript №484.

The manuscript was received by the archive in 1923.

Compiled by King Vakhtang VI, copyist - Papuna the court accountant.

The manuscript includes the graphical image of the hand.

11.1. Chiromancy

12. 1714 წელი გულანი

ნუსხური, სახედაო ასოები და სათაურები შესრულებულია სინგურით; ქალაქი; ზომა 42,8X28,3. 247 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №244.

არქივში შემოვიდა 1925 წელს ვასილ კარბელაშვილისაგან.

გადამწერები: სიონის ეკლესიის დეკანოზის ძეები - ზაქარია და გაბრიელი: „აღიწერა და სრულ იქმნა გულანი ესე ბრძანებითა და საფასეთა წარსაგებელითა სახელოვანის ქართლის განმგებელის ბატონიშვილის სვიმონისათა (ვახტანგ VI-ის ძმა. ქართლის გამგებელი 1712-1714 წწ.), რომელმან აღგვაწერინა ფრიადითა გულისმოდგინებითა და სურვილითა ჩუჴენ ფრიად მდაბალთა და უღირსთა, მდგომარეთა და მყოფთა ტაძარსა წმიდისა სიონისასა, დეკანოზის ძეთა ზაქარიას და გაბრიელს, რომელთა დიდად ვიხარკეთ და ვიღვაწეთ უკლებლად აღწერისა ამისთჴის. და არც სხჴის კელი ვისიმე ურევია თჴისნიერ ჩუჴენისა და თუ რამე შეცდომილი ნახოთ, ნუ გუწყევთ, რამეთუ ესოდენტა წიგნთა შინა ორი სამი შეცდომილებაჲ და უმეტესი ნუმცა პოვნილ არს, არამედ ვინც წარიკითხევდეთ და იხილვიდეთ, და ყოვლად ღმრთის მოყვარესა პატრონსა ამისსა დღეგრძელობით მოიჴსენებდეთ და მერმე ჩუჴენ ფრიად მშრომელთა ქრისტეს სიყვარულისათჴის შენდობას გჴ(ი)ბრძანებდეთ. დასაბამითგან აქამომდე ჴსკბ (7222) ქრისტეს აქეთ ჩლიდ (1714), ინდიქტიონსა ზ (7), ქორონიკონსა უბ (402 + 1312 =1714), თუჴესა სე-ქტენბერსა ა (1)“, ასომთავრული ხვეულით: „ღმერთო, მშვიდობაში მოახმარე გულანი ესე ბატონიშვილს სვიმონს, ამინ“ (გვ. 214v).

ხელნაწერი შემკულია მცირე ზომის სიუჴეტური მინიატურებით ათორმეტ საუფლო დღესასწაულთა ციკლიდან.

12.1. სულიწმინდის მოფენა (ღვთისმშობელი და თორმეტი მოციქული)

12. 1714 GULANI

Nuskhuri, capital letters and headings in cinnabar; paper, Size 42,8X28,3 cm., 247 p., fonds 1446, manuscript №244.

The manuscript was transferred to the archive by Vasil Karbelashvili in 1925.

Copyists: Zakaria and Gabriel, sons of the Archpriest of the Sioni church.

The manuscript is illuminated with small subject miniatures from the Christological cycle.

12.1. Descent of the Holy Ghost (the Virgin and the Twelve Apostles)

12. 1714 წალი
გულანი

12.2. იერუსალიმად შესვლა

12. 1714
GULANI

12.2. Entry into Jerusalem

13.1.

13. 1749 წელი კონდაკი

ნუსხური, სახედაო ასოები და სათაურები შესრულებულია ასომთავრულით და სინგურით; ქაღალდი; ზომა 24,5X18. 84 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №533.

არქივში შემოვიდა 1924 წელს გურიის წმ. იოანე ნათლისმცემლის უდაბნოს მონასტრიდან.

გადამწერი - სტეფანე: „მომიხსენე უფალო, მე, ცოდვილი სტეფანე“ (გვ. 83r).

ხელნაწერს აქვს მინაწერი, საიდანაც ჩანს, რომ კონდაკი ეკუთვნოდა გიორგი ერისთავს: „დიდებაჲ ღმერთსა და სრულმყოფელსა უოვლისა კეთილისასა, რომელმან არა არსისაგან არსებად მომიყვანა უოველნი. ხოლო ჩვენ ცვაფარვათა შენთა მონდობილმან ერისთავმა შაჰრვანშაჰისძემ გიორგიმ ერისთავმან და თანა მეცხედრემ ჩუენმან რაჰის ერისთავის ასულმან ხვარაშან, აღვაწერინეთ წმიდაჲ ესე კონდაკი და შემოგწირეთ შენ ჩუენსა სავსეს ჯუარცმა ღ(ვ)თაებასა სულისა ჩუენისა საოხად და ძეთა ჩუენთა განსაძლიერებლად. ვინცა ვინ იკითხვიდეთ, შენდობას გვიბრძანებდეთ. ქორონიკონს ულზ (437+1312=1749)“ (გვ. 29v).

კონდაკში ჩართულია წმინდანების: იოანე ოქროპირის, ბასილი დიდისა და გრიგოლ ღვთისმეტყველის გამოსახულებები.

13.1. წმ. იოანე ოქროპირი

13. 1749 KONTAKION

Nuskhuri, initials and headings in *asomtavruli* and cinnabar; paper, Size 24,5X18 cm., 84 p., fonds 1446, manuscript №533.

The manuscript was received by the archive from St. John the Baptist's desert monastery in 1924.

It transpires from the inscription that the Kontakion had belonged to Giorgi Eristavi.

The Kontakion includes the images of St. John Chrysostom, St. Basil the Great and St. Gregory the Theologian.

13.1. St. John Chrysostom

13.2.

13. 1749 წელი
კონდაკი

13.2. წმ. ბასილი დიდი

13. 1749
KONTAKION

13.2 St. Basil the Great

Եզր աստուծո Եւստի Եզրոսե Կոսե Կոստաներ անի Եւստի Եւստիոսի Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս
 Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս
 Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս
 Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս
 Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս
 Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս
 Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս Եւստիոս

13. 1749 წელი
კონდაკი

13.3. წმ. გრიგოლ ღვთისმეტყველი

13. 1749
KONTAKION

13.3 St. Gregory the Theologian

14.1.

14. 1767 წელი ლოცვანი

ნუსხური და მხედრული (ხელნაწერი დაწერილია მონაცვლეობით - ერთი გვერდი ნუსხურით, მეორე - მხედრულით), სათაურები შესრულებულია სინგურით; ქალაღი; ზომა 10,2X7,5. 78 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №224.

არქივში შემოვიდა 1925 წელს პოლიევქტოს კარბელაშვილისაგან.

გადამწერი - სიონის ეკლესიის დეკანოზი ნიკოლოზი: „მამანო წმინდანო, მკედრული და ხუცური ამისათვის აღვწერე, რომელ რუსულზე შეკრული იყო და აღარ დავშალე. ამისათვის ორსავე გვერდსა ხუცურად არ დაიწერებოდა, მცირე მწერლობაც ვიმუშაკე, ჩღახ, 1767. წერასა ამისსა ვიქენ წლისა მზ (47), დეკანოზი სიონისა ნიკოლოზ ვწერ“ (გვ. 76v).

ხელნაწერი იწყება: „ესე ლოცვა ყოველთა დღეთა უნდა შემდგომათ მწუხრისა გამოლოცვისა. კურთხეულ ხარ, მეუფეო ღმერთო ყოველისა მპყრობელო, რომელმან განანათლე დღე ნათლითა მზისათა“ (გვ. 2r).

ბოლო: „ღმობიერად შეუვრდეთ და ცრემლით ვევედრნეთ, რამეთუ ძალუძს სწრაფლ ჰსნა ჩუენი და განთავისუფლება ყ(ოვე)ლთა განსაცდელთაგან“ (გვ. 75v).

ხელნაწერს ახლავს წმ. მიქაელის, ღვთისმშობლის და წმ. იოანე ნათლისმცემლის მინიატურები.

14.1. მთავარანგელოზი მიქაელი

14. 1767 PRAYER BOOK

Nuskhuri and *mkhedruli* (the manuscript is written alternatively - one page in *nuskhuri*, the other - in *mkhedruli*), headings in cinnabar; paper, Size 10,2X7,5 cm., 78 p., fonds 1446, manuscript №224.

The manuscript was transferred to the archive by Polievktos Karbelashvili in 1925.

Copyist - Nikoloz, Archpriest of Sioni church.

The manuscript includes the miniatures of Archangel Michael, the Virgin and St. John the Baptist.

14.1. Archangel Michael

14.2.

14. 1767 წალი

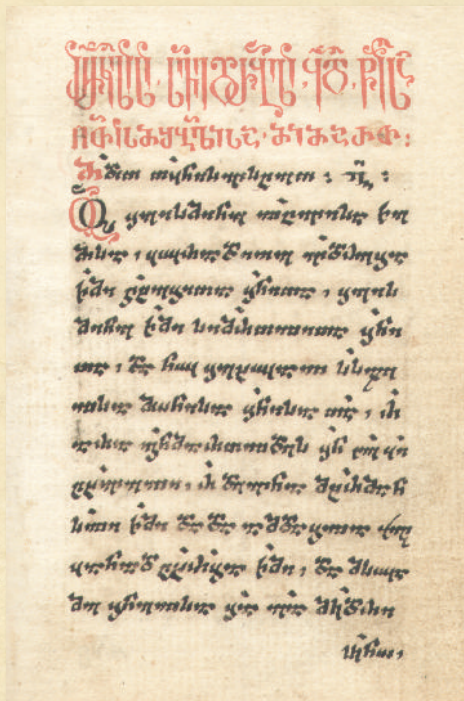
ლოცვანი

14.2. ღვთისმშობელი ყრბით. ღვთისმშობლის სავედრებელი პარაკლისი

14. 1767

PRAYER BOOK

14.2. The Virgin with Child. Paracleis of the Virgin

14.3.

14. 1767 წალი

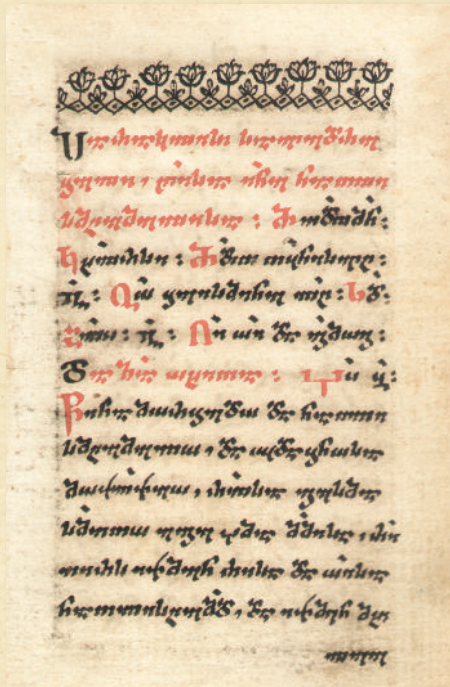
ლოცვანი

14.3. წმ. იოანე ნათლისმცემელი. სავედრებელი პარაკლისი წმ. იოანე ნათლისმცემელისა

14. 1767

PRAYER BOOK

14.3. St. John the Baptist. Paracleis of St. John the Baptist

15. 1769 წელი

„ამათა სხოვრება“
თეოფილე ხუცესმონაზონისა და კათალიკოზ
ანტონ I-ის „მარტირიკა“*

მხედრული, სათაურები და სახედაო ასოები შესრულებულია ასომთავრულით და სინგურით; ქაღალდი; ზომა 31,2X20,5. 251 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №304.

არქივში შემოვიდა 1923 წელს შიო მღვიმის მონასტრიდან.

გადაწერილია ხუცეს დავითის მიერ 1802 წელს: „განსრულდა დიდება ღმერთსა. 1802. წმიდანო, მამანო, მეოხ ეყუწნით მჩხაბავსა ამისსა ცოდვილსა ხუცეს დავითს, დღესა მას განკითხვისასა და დღესა სიკუდილისა ჩემისასა, ამინ. წმინდანო მამანო, ესე რომელ ადგილები არს დანარჩომი დედანშიაც ასე იყო და მისთვის ჩვენც ასევე დაუტევეთ და რომელთაც მრთელი დედანი იშოვნოთ მოაწერეთ, და ღ(მრ)თისა მიერ სასყიდელი მიიღეთ“ (გვ. 250v).

წიგნის ბოლო ფურცელზე მინაწერია, საიდანაც ირკვევა დაწერის თარიღი და ავტორის ვინაობა: „... წიგნი მარტირიკაჲ, შესხმა და ისტორია ქრისტესთჳ(ი)ს გნებულთა, მოწამეთა ქართუშელთა და სხუათა, დროსა უოვლად ბრწყინვალისა უკეთილმსახურესისა და უმაღლესისა ირაკლი მეორისა, თჳ(ი)სისა წელსა დასაბამითგან სოფლისა 7238, კორციელად შობითგან სიტჳ(ი)სა ღ(მრ)თისა 1769, თთუჳსა მეათერთმეტესა, რიცხვსა 19.

წინასიტყუაობაჲ წინა მდებარე წიგნისა მარტირიკაჲსა ქმნილია მისისა უწმინდესობისა ანტონი არხიებისკობოზისა უოვლისა ზემოჲსა საქართუშლოჲსა, დავითიან ბაგრატიონისა, მოწაფეთა მიერ გაიოს არხიდიაკონისა და თანა მოწაფისა მისისა, მისის უმაღლესობისა მეფის მოძღურის იოანეს ძის გაბრიელისა მიერთა“ (გვ. 251r).

ხელნაწერს ახლავს სტამბურად ნაბეჭდი სურათი - ვედრების კომპოზიცია.

***მარტირიკა - კრებული, რომელშიც გაერთიანებულია ქრისტიანობისათვის წამებულია დგაწლის ამსახველი თხზულებები.**

15.1. ვედრების კომპოზიცია. იესო ქრისტე, ღვთისმშობელი, წმ. იოანე ნათლისმცემელი, ასურელი მამები

15. 1769

“LIFE OF THE HOLY FATHERS”
“MARTIRIKA”* OF HIEROMONC TEOPHILE AND
CATHOLICOS ANTON I

Mkhedruli, headings and initials in asomtavruli and cinnabar; paper, size 31,2X20,5 cm., 251 p., fonds 1446, manuscript №304.

The manuscript was received by the archive from Shio Mghvime monastery in 1923.

Copied by priest David in 1802.

The manuscript includes a picture, printed in a printinghouse, Deesis.

***Martirika - collection of works describing the deeds of the martyrs for Christianity.**

15.1. Deesis. Jesus Christ, the Virgin, St. John the Baptist, Syrian Fathers

16.1.

16. 1779 წელი

ლუკას და იოანეს სახარება

მხედრული, სათაურები შესრულებულია სინგურით, ბოლონაკლული; ქაღალდი; ზომა 16X11. 276 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №421.

არქივში შემოვიდა 1923 წელს.

გადამწერი - ბერუკას ძე ბატონჯანა: „ყოვლად მდაბალმან, ჩხარელიანთ შენდობილი ბერუკას ძე ბატონჯანამ ავსწერე ოთხთავი ესე წმიდა სახარება ძალითა და შეწევნითა ღ(მრ)თისათა, წელსა უფლისა ჩლოთ (1779), მარტის ვ (6). ვინცა აღმოიკითხოთ წმიდა სახარება ესე, თითო მამაო ჩვენოთი მოიხსენიეთ ცოდვილი სული ჩემი, რომ მოგიხსენოსთ თქვენც უფალმან ღმერთმან, ამინ“ (გვ. 158r).

ხელნაწერი იწყება: „სახარება ლუკასი. თავი პირველი. ვინაითგან უკუწმრავალთა კელყვეს აღწერად მოთხრობისა საქმეთათჳ(ი)ს გულ საგსე ქმნულთ ჩვენ შორის“ (გვ. 3r).

ბოლო: „ჰრჳა პეტრეს მოწაფემან მან, რომელი უყუარდა ესოს ჳითარმე უფალი არს ხოლო სიმონ პეტრეს ვითარცა ესმა, ვითარმედ უფალი არს მოირტყა შესა[მოსი]...“ (გვ. 276v).

სახარებებს ერთვის მახარებელთა მინიატურები; ტექსტი გაფორმებულია ორნამენტული მოტივებით.

16.1. წმ. იოანე მახარებელი

16. 1779

THE GOSPELS ACCORDING TO LUKE AND JOHN

Mkhedruli, headings in cinnabar, the ending of the text is missing; paper, size 16X11 cm., 276 p., fonds 1446, manuscript №421.

The manuscript was received by the archive in 1923.

Copyist - Batonjana, son of Beruka.

Miniatures of the Evangelists are added to the Gospel; the text is decorated with ornamental motifs.

16.1. St. John the Evangelist

16.2.

16. 1779 წელი

ლუკას და იოანეს სახარება

16.2. წმ. ლუკა მახარებელი

16. 1779

THE GOSPELS ACCORDING TO LUKE AND JOHN

16.2. St. Luke the Evangelist

17.1.

17. XVIII საუკუნე

ღვთისმშობლის დაუჯდომელი*

მხედრული, სათაურები შესრულებულია სინგურით; ქაღალდი; ზომა 8,2X5. 180 ფურც. ფ. 1446, ხელნ. №482.

არქივში შემოვიდა 1923 წელს.

გადამწერი - ყარან მდივნის ძე სოლომონი: „ქ. ღმერთმან მრავალ ჟამი-ერობას კეთილ საცხოვრებელად მოახმაროს მცირე ლოცვა ესე ყარან მდივნის ძეს სოლომონს და სულისა საცხოვრებელადცა მუნ საუკუნოდ, აღიწერა ღვინ...“ (გვ. 175v).

ხელნაწერი იწყება: „იბაკონი წმიდისა ღ(მრ)თისმშობლისანი, რომელსაც დაუჯდომელი ეწოდების. ზესთა მბრძოლისა ჩემისათვის და მოღვაწისა უძღველისა“ (გვ. 7r).

ბოლო: „მამაო, მიხსენ მე ჟამისა ამისგან არამედ ამისათვის მოველ ჟამსა ამას“ (გვ. 175r).

თავში დართული აქვს ძილად მისვლის ლოცვა: „უფალო ღმერთო ჩემო, თავჯანს გცემ და შეგივარდები და გმადლობ შენ“ (გვ. 1r).

ხელნაწერს ახლავს მინიატურა ღვთისმშობლის ხარების გამოსახულებით.

**ღვთისმშობლის დაუჯდომელი - ღვთისმშობლის სამადლობელი საგალობელი. მისი შესრულების დროს მღვდელმსახურები და მრევლი ფეხზე უნდა იდგეს - აქედან მომდინარეობს მისი სახელწოდება - დაუჯდომელი.*

17.1. ღვთისმშობლის ხარება

17. 18th CENTURY

AKATHISTOS OF THE VIRGIN

Mkhedruli; headings in cinnabar; paper, size 8,2X5 cm., 180 p., fonds 1446, manuscript №482.

The manuscript was received by the archive in 1923.

Copyist - Solomon, son of Qaran the secretary.

A miniature of the Annunciation of the Virgin is added to the manuscript.

17.1. The Annunciation

ԵՆՈՒԺՔՈ ՎՆԷ
 ԱՅԺԿԿԱՆ ԲԵՆ ԿՈՅԻՆ
 ՎԵՎԻՆՆ ԻՌԳԲԻԿԻ
 ԵՆ ԿՈՆԲԿՈ ԱԿ
 ԵՆ ԿՈՆԲԿՈ ԱԿ
 ԵՆ

ԿՈՆԳՐԱՆ ԻՆԿՆՇԵՊԿԱՆՆԵ

Ո՞ր ընդ հայկեր տաղ մտ իցեալն չարի
 Ենտրալոս պարտաւ Ետրաւն Ամո հեո ը Ռեո
 Կը Բի Զազուոնց մաւեղեմ. ը մեծըրաւ
 ը մապրտոնեղըրն. ը հմուտ մայրըրն հիկեմ
 Պր պրտոնեց հոնա թաղեմըրո զնց. ը Պրիո
 Կոյ ընց հմուտն ը եղևոս Եստան. ը Երեմայր
 Ե Եղևտոնեղըրն Պրն. Զ մեծըրք զ Ենտրեմոն
 ը Զրտ Զ պրտոնցմոն. Պր միոնկ Երոն ը Կոնո
 տն Պր մեհոնեղն. ը հիկեմ թաղեմըրո թամա
 կեմ մայրըրո Զ ժըրըմտոն Պ Երմտոն Պր

Կոնգրան Ինկնշեպաննե

18. XVIII საუკუნე კონდაკი

მხედრული, სათაურები და საზედაო ასოები შესრულებულია სინგურით; ქალაქი; ზომა 17,2X10,6. 50 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №511.

არქივში შემოვიდა 1924 წელს ილია ჭანკოტაძის ოჯახიდან.

ხელნაწერი იწყება: „ლოცვა წინადაგებულსა. - ღ(მერ)თო, ღ(მერ)თო ჩუენო რომელმან ზეცისა პური, საზრდელი ყოვლისა სოფლისა, უ(ფა)ლი ჩ(უე)ნი და ღ(მერ)თი იესო ქ(რისტ)ე მოავლინე მაცხოვრად“ (გვ. 1r).

ბოლო: „ქრისტემან ჭეშმარიტმან ღმერთმან ჩუენმან, მეოხებითა ყ(ოვლა)დ უხრწნელისა და უბიწოსა წმიდისა დედისა თვისისათა და წმიდათა დიდებულთა და ყ(ოვლა)დ ქებულთა ღ(მრთ)ის მქადაგებელთა და სულითა შეზღუდვილთა მოციქულთა და ყოველთა წმიდათა თვ(ი)სათა შეგვიწუალნეს და გუაცხოვნეს ჩუენ ვითარცა სახიერ არს და კაცთმოყუარე“ (გვ. 35r).

36-50 გვერდებზე განთავსებულია მწუხრისა და ცისკრის საიდუმლო ლოცვები და პურის კურთხევის ლოცვა, გადაწერილი XIX საუკუნის ხელით.

მინაწერი: „სულთა მნათობთა, საღმრთო მსახურებათა, დავითიანსა გიძღვნი ძესა შანშესსა, იმრთმელე ესე მაღალ ღირსო მამაო, უგლიმისა და უშგ მონისა ნაქმარნი; ჰმოქნებდე რა, მეცა მყოფდე ღირს ხსოვნის“ (გვ. 35r).

კონდაკი გაფორმებულია გრაფიკულად შესრულებული თავსართებით - სხვადასხვაგვარი სტილიზებული მცენარეული მოტივებით, ცენტრში ჯვრის გამოსახულებით.

18.1. ორნამენტში ჩასმული ჯვარი

18. 18th CENTURY KONTAKION

Mkhedruli, headings and initials in cinnabar; paper, size 17,2X10,6 cm., 50 p., fonds 1446, manuscript №511.

The manuscript was transferred to the archive from the family of Ilia Chankotadze in 1924.

Secret vespers and matins and bread blessing prayers are represented on pp. 36-50, copied in 19th century's handwriting.

The Kontakion is illuminated with head-pieces done graphically - different stylized plant motifs, with the image of a cross in the center.

18.1. Cross set in ornament

სწილქი და სწილქი

დასაწყისი წიგნი მისი დასაწყისი
ქართული დასაწყისი დასაწყისი
დასაწყისი დასაწყისი
დასაწყისი დასაწყისი

დასაწყისი დასაწყისი
დასაწყისი დასაწყისი
დასაწყისი დასაწყისი

სწილქი დასაწყისი დასაწყისი დასაწყისი
დასაწყისი დასაწყისი დასაწყისი დასაწყისი

დასაწყისი დასაწყისი დასაწყისი დასაწყისი
დასაწყისი დასაწყისი დასაწყისი დასაწყისი
დასაწყისი დასაწყისი დასაწყისი დასაწყისი
დასაწყისი დასაწყისი დასაწყისი დასაწყისი

18. XVIII სუკუნი
კონდაკი

18.2. გვირგვინი და ორნამენტში ჩასმული ჯვარი

18. 18th CENTURY
KONTAKION

18.2. Crowned Cross Set in Ornament

Ե Իմ յո՞ւր Գրեցիք յան Յիսուսայ՝ Յշնոնս Զո՞ւր
 ՅՅՈՒՆՈՒՆ օ՞ղջնոն յնսնոն :
 ՄԵՇԻՅ ԶՈ՞Ւ Մ :
 ԴՆՆՆՆՆ ԵՅՅՅՅ ԿԶԶԶԶ :
 ԳԶԶԶ 1 ԶՈ՞Ւ ՅՅՅՅՅ ԿԶԶԶԶ :
 ԵՆՆՆՆ 2 ԶՈ՞Ւ ՅՅՅՅՅ ԿԶԶԶԶ :
 ԶԶԶԶ 3 ԶՈ՞Ւ ՅՅՅՅՅ ԿԶԶԶԶ :
 ԳՅՅՅ Ե :
 ԶՆՆՆ ՅԻՄՆՆ :
 Ի Գրեցիք յան Յիսուսայ՝ Յշնոնս օ՞ղջնոն :
 ՄԵՇԻՅ ԶՈ՞Ւ Մ :
 ԴՆՆՆՆՆ ԵՅՅՅՅ ԿԶԶԶԶ :
 ԳԶԶԶ 1 ԶՈ՞Ւ ՅՅՅՅՅ ԿԶԶԶԶ :
 ԵՆՆՆՆ 2 ԶՈ՞Ւ ՅՅՅՅՅ ԿԶԶԶԶ :
 ԶԶԶԶ 3 ԶՈ՞Ւ ՅՅՅՅՅ ԿԶԶԶԶ :
 ԳՅՅՅ Ե :
 ԶՆՆՆ ՅԻՄՆՆ :
 Ի Գրեցիք յան Յիսուսայ՝ Յշնոնս օ՞ղջնոն :

19.1.

19. 1816 წელი

ქორწინების კანონი

მხედრული, სათაურები და საზედაო ასოები შესრულებულია ასომთავრულით და სინგურით; ქაღალდი; ზომა 19,8X12,4. 38 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №257.

არქივში შემოვიდა 1925 წელს ვასილ კარბელაშვილისაგან.

გადამწერი და მხატვარი - იეროდიაკონი გერონტი: „ალიწერა წიგნი ესე უდაბნოსა მრავალ-მთის დავით გარესჯისასა, ხელითა უღირსის ბერის იეროდიაკონის გერონტისათა, თუქესა ნოემბრის 16, წელსა 1816. მხილუმლთაგან ლოცვისა მოქენე“ (გვ. 36r).

ხელნაწერი იწყება: „ქორწინებისა თავისათჳ(ი)ს სჳა (291), მატეთსი. ხარისხნი ქორწინებისანი ამაღ ვიდრემე იწოდებიან ხარისხად, რამეთუ ვითარ იგი კიბეთა ზედა აღვლენ ხარისხად და შთამოვლენ, ეგრეთუჳ ვითა იგი კიბეთა ზედა აღვლენ ხარისხად და შთამოვლენ, ეგრეთუჳ ნათესაობაჲცა ხარისხად“ (გვ. 1r).

შენიშვნა: ქორწინების კანონი წარმოადგენს რჯულის კანონის ნაწილს, რომელიც აქ მოცემულია სჳა - ტზ (291 - 307) თავებით.

16-35 გვერდებზე განთავსებულია მცენარეული ორნამენტებითა და ფრინველებით შემკულ ჩარჩოში, ქორწინებისთვის ნათესაობით დამაბრკოლებელი ხარისხები: „ესე მაგალითნიცა ქორწინებისანი, რომელნიცა დასხნა უბრძნესმან და უსიტყვიერესმან დიდმან ხარტოფილაჳსმან, ესე იგი წიგნთა მცუჳლმან, ყ(ო)ჳლად)წმიდესისა ქ(რ)ის(ტ)ეს დიდისა ეკლესიისა კონსტანტინეპოლისამან, იეროდიაკონთა შორის უფალმან. მანუილ ქსანთინოს“ (გვ. 16v).

19.1. მცენარეული ორნამენტებითა და ფრინველების სტილიზებული გამოსახულებით შექმნილ ჩარჩოში ჩასმული ტექსტი

19. 1816

MARRIAGE LAW

Mkhedruli; headings and initials in *asomtavruli* and cinnabar; paper, size 19,8X12,4 cm., 38 p., fonds 1446, manuscript №257.

The manuscript was transferred to the archive by Vasil Karbelashvili in 1925.

Copiest and artist - hieromonk Geronti.

Kinship grades standing in the way of marriage are presented on pp. 16-35, set in a frame, decorated with plant ornaments and birds.

19.1. The text, set in a frame, decorated with plant ornaments and stylized images of birds

19. 1816 წელი
ქორწინების კანონი

19.2. თხა - არაწმინდა

19. 1816
MARRIAGE LAW

19.2. Goat - Unclean

19. 1816 წელი
ქორწინების კანონი

19.2. მგელი- ანგარება

19. 1816
MARRIAGE LAW

19.3. Wolf - Mercenariness

Լուսնս խնայող ճիւղ
 և մոմատ, Կր-ճըր թող
 Ետի՞մյալ :
 Զի Կր-ճըսք Բմորս
 Է

20. 1836 წელი ლოცვანი

მხედრული, თავბოლო ნაკლული; ქალაღი; ზომა 17,5X11,5. 78 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №474.

არქივში შემოვიდა 1924 წელს.

ხელნაწერი იწყება: „... ველს ზრახვასა სიტყვასა და საქმესა ჩემსა და სიმდაბლით დავარდნილი თაყვანსა გცემ შენ და განუზომელს მადრიელობას შემოგწირამ“ (გვ. 3r).

ბოლო: „... ანგელოზისა... მავედრებუდე მე სიტყვასა და მიზარებად სულსა... გატარებად...“ (გვ. 78v).

გადამწერი - ტერ იოსები:

„მოსხენება:

ჩემსა ძალზე მეტი საქმე დიაკვნობაშიდ ავსახე,
სადნობელი მადანისგან, წერვის ასონი ჩავსახე,
საბეჭდავი არ მენახა, ორი საქმე გამოვსახე.
კურსი ვჰკარი ჩამოვასხი, ქალაღდზედა ასო ვსახე
წამკითხველსა გიადვილებს, ამ წიგნის თარელი ნახე
ჩინი ასო ჰელთ დაიპყარ, ყარი მის ახლოს მონახე,
ადვასრულე იესოს ძალით, ზემო ხსენებულ თარებსა
სასჯელი ბევრი გავწიე, გვირგვინათ მივეცი ერსა,
სახელი დავდე პარტეზი, ქართულათ ზალი თარგმნესა,
მომიხსენიეთ მეც ძმანო, თქვენი ლოცვის წილი მხვდესა“.

უზის მურის ოვალური ბეჭედი წარწერით : უ. მ. ქ. ტერ იოსებ 1832 (გვ. 72v-73rv).

ხელნაწერში შესულია: „ლოცვა ქალწული მარიამისა მიმართ ყოველ დღივ სათქმელი“, „აღსარების რიგი - ლოცვა ჩხრეკის უწინ სათქმელი“, „წმიდა ზიარების მიღების უკან“, „სულის ანდერძი“, „წირვის მოსმენა - ლოცვა წირვის დაწყების დროს სათქმელი“, „მღვდლის ხელის დაბანის დროს სათქმელი ლოცვა“, „სალამოს ლოცვა“ და სხვა.

ხელნაწერში ყოველი ლოცვის დასაწყისი გაფორმებულია ორნამენტით. ახლავს ღვთისმშობლის ორი გამოსახულება, აგრეთვე ჯვარცმის სცენა.

20.1. ღვთისმშობელი

20. 1836

PRAYER BOOK

Mkhedruli, the beginning and the end of the text are missing; paper, size 17,5X11,5 cm., 78 p., fonds 1446, manuscript №474.

The manuscript was received by the archive in 1924.

Copyist - Ter loseb.

The beginning of every prayer in the manuscript is illuminated with an ornament. Two images of the Virgin and the Crucifixion scene are added to the manuscript.

20.1. The Holy Virgin

20.2.

20. 1836 წალი
ლოცვანი

20.2. ჯვარცმა

20. 1836
PRAYER BOOK

20.2. Crucifixion

ლოცვა წმიდა მიჩენის
 შიშის უკან:

ე ჰოვე საყვარელი სუ
 ლისა ჩემისა, შევიწყ
 ნაჩე ჭაჩაოქეს განუგეო
 უკუნისამდე:

უფალო ჩემო ეხლო მის
 გეო მხროლო მასხარეა
 ხ

20.3.

20. 1836 წალი

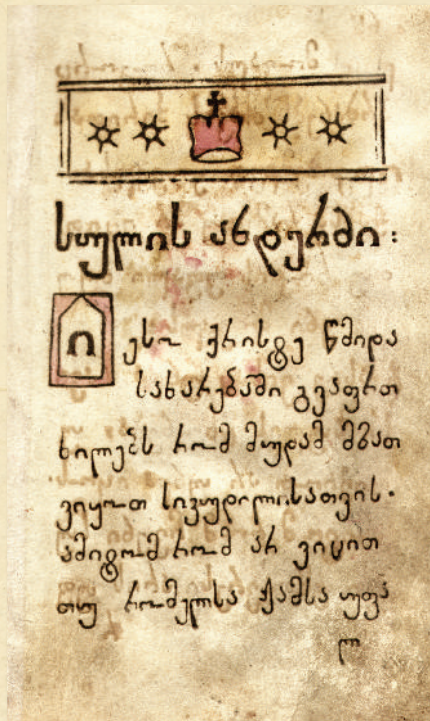
ლოცვანი

20.3. ღვთისმშობელი ყრვით

20. 1836

PRAYER BOOK

20.3. Virgin with Child

საქრამენტო სკვანა:

სახელოთა მამისათა ზ:

მარტივო ვარ შენგან
უფროსო ჩემო ყოვე
ლი ვეთიროსათვის, რომ
მელოს ჩემთვის გინდობენია.
მარტივო ვარ ამისთვის ჩა
ე

მარტივო

20. 1836 წალი
ლოცვანი

20.4. საღამოს ლოცვა, ორნამენტით

20. 1836
PRAYER BOOK

20.4. Vespers with ornament

21. XIX საუკუნის დასაწყისი

მანანა*

ნუსხური, სათაურები შესრულებულია სინგურით; ქალაღდი; ზომა 21,5X16,3. 141 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №43.

არქივში შემოვიდა 1924 წელს ერთაწმიდის ეკლესიიდან.

ხელნაწერი იწყება: „შესხმა: ღმრთივ ზრწყინვალისა და უოვლად დიდებულისა ჩუწნისა ღმრთისმშობელისა. აღდექ, უფალო, განსასუწნებლად შენდა...“ (გვ. 3r).

ხელნაწერს ბოლოში (გვ. 135-141) დართული აქვს პარაკლისი წმ. ევსტატესი: „ესე პატიოსანი წიგნი წმიდის ევსტატისთვის შეწირული არს ახალქალაქის ერთაწმიდაში, ქ(ორონი)კ(ონ)ს უყ (1802)“ (გვ. 135v).

ხელნაწერს ახლავს ღვთისმშობლის - ცხოველმყოფელი წყაროს და წმ. ევსტატეს გამოსახულებები; ერთგან ტექსტი გაფორმებულია ვედრების კომპოზიციით.

**მანანა - ბიბლიის მიხედვით ტკბილი და ნოყიერი საჭმელი, რომელიც ცვიოდა ზეციდან ისრაელთათვის, მათი უდაბნოში მოგზაურობისას. მოულოდნელად მისწრებული დახმარება.*

21.1. ღვთისმშობლის ცხოველმყოფელი წყარო - „გიხაროდენ ტაკუკო ოქროისაო, სავსეო მანანითაო“**

***ღვთისმშობლის გამოსახულება ცხოველმყოფელი წყაროს სახედ, ანთებული კელაბტრით ხელში; გამოსახულება აღებულია ღვთისმშობლის აკათისტოდან.*

21. BEGINNING OF THE

19th CENTURY

MANNA

Nuskhuri; headings in cinnabar; paper, size 21,5X16,3 cm., 141 p., fonds 1446, manuscript №43.

The manuscript was transferred to the archive from Ertatsminda church in 1924.

The image of the Virgin added to the manuscript - Life-giving Spring and St. Eustathios. At one place the text is decorated with a printed representation of Deesis.

21.1. Life-giving Spring of the Virgin**

***the image of the Virgin as a life-giving spring, with lighted candle.*

21.2.

21. XIX საუკუნის დასაწყისი
მანანა

21.2. წმ. ევსტათე პლაკიდას ნადირობა

21. BEGINNING OF THE
19th CENTURY
MANNA

21.2. Hunting of St. Eustathios

21. XIX საუკუნის დასაწყისი
მანანა

21.3. ვედრების კომპოზიცია

21. BEGINNING OF THE
19th CENTURY
MANNA

21.3. Deesis

A manuscript page featuring a grid of 16 circular diagrams arranged in 4 rows and 4 columns. Each diagram is enclosed in a double-line circular border. The diagrams contain various elements:

- Top-left:** A large red cross with a central circle.
- Other diagrams:** Handwritten text in a Gothic script, often starting with a large initial letter in red or blue. Some diagrams contain geometric symbols like stars, crosses, and triangles.
- Decorative elements:** The grid is filled with intricate floral and foliate patterns in black, red, and brown ink, connecting the circular diagrams.

22. XIX საუკუნე

იესო ქრისტის ეპისტოლე ედესის* მთავრის ავგაროზის აბგარის** მიმართ

მხედრული, ზოგიერთი სახედაო ასო შესრულებულია ასომთავრულით, სათაურები - სინგურით; ქალაქი; ზომა 33X22. 1 ფურ. ფ. 1446, ხელნ. №462. არქივში შემოვიდა 1924 წელს.

გადამწერი - ლუკა: „წ(მიდი)სა ამის ეპისტოლის მადლო, დაიცევ და დაიფარე მსასოებელი შენი მონა ლუკა“ (ფურ. 1r).

ხელნაწერი იწყება: „ეპისტოლე, მიწერილი იესო ქ(რისტ)ეს მიერ ავგაროსის მიმართ. ნეტარ ხარ შენ, ავგაროს და ქალაქი შენი რ(ომე)ლსა ჰრქვიან ედესია“.

ბოლო: „ხ(ოლო) დონი ცხადჰყოფს, ვ(ითარმე)დ ყ(ოვლ)ითურთ მართალ და სამარადისოთ ცხოველ ვარ და ვგიე უკ(უნისამდე)“ (ფურ. 1r).

**ედესია/ედესა - ქალაქი ჩრდილოეთ სირიაში. IV-VI საუკუნეებში ედესა ქრისტიანული სარწმუნოების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ცენტრი იყო. IV საუკუნეში ედესაში დაარსდა საღვთისმეტყველო სკოლა, რომელიც მთელ ქრისტიანულ სამყაროში იყო ცნობილი (დაიხურა 489 წელს).*

***აბგარი - ქალაქ ედესის მთავარი.*

22.1. ქრისტეს და ავგარის წერილების ტექსტები, ჩართული ხუთ რიგად განთავსებულ, მცენარეული ორნამენტებითა და ფრინველების გამოსახულებით მხატვრულად გაფორმებულ წრეებში. პირველ წრეში გამოსახულია გოლგოთას ჯგარი

22. 19th CENTURY

EPISTLE OF JESUS CHRIST TO ABGARUS, HEAD OF EDESSE*

Mkhedruli; some of the initials are in asomtavruli, headings in cinnabar; paper; size 33X22 cm., 1 p., fonds 1446, manuscript №462.

The manuscript was received by the archive in 1924.

***Edessa - city in North Syria. In the 4th-6th centuries Edessa was one of the most important centers of the Christian religion. In the 4th century a theological school was established in Edessa that was famous in the whole Christian World (closed in 489).**

22.1. The texts of the correspondence of Jesus and Abgarus, put in circles, laid out in five rows, decorated with plant ornaments and bird images. Calvary cross represented in the first circle.

საძიებლები

1. პირები

აბგარი (ავგაროზი)	144	დადიანი ლევან I	6, 38
ალექსანდრა, დედოფალი	72	დავით, ხუცესი	112
ამილახვარი ნიკოლოზი	36	დევიძე ზაქარია	36
ამილახვარი ნიკოლოზ, კათო- ლიკოსი	36	დემეტრე, დეკანოზი	28
ანტონ I, კათოლიკოს- პატრი- არქი	112	ევაგრე (წმ.)	28
ბასილი დიდი (წმ.)	92, 100, 102	ევსტათე პლაკიდა (წმ.)	138, 140
ბატონჯანა ბერუკას ძე	114	ელენე, დედოფალი (ლევან I და- დიანის მეუღლე)	38
ბეჟა ოპიზარი	26	ერეკლე II	112
		ერისთავი ირინე	54, 59
გაბრიელ დეკანოზის ძე	96	ვახტანგ VI	94, 96
გაბრიელ თავლიდარი	94	ვახუშტი ბატონიშვილი	26
გაბრიელ იოანეს ძე (ერეკლე II-ის მოძღვარი)	112		
გაბრიელ მთავარანგელოზი (წმ.)	38	ზაქარია, დეკანოზის ძე	96
გაბრიელ, მწერალი	36		
გაიოს, არქიდიაკონი	112	თამარ, მეფე	26
გერონტი, იეროდიაკონი	124	თეოდორე, ანჩელი მთავარეპის- კოპოსი	26
გიორგი	36	თეოფილე, ხუცესმონაზონი	112
გიორგი, გადამწერი	30		
გიორგი, ერისთავი, შარვანშაჰის ძე	100	იაშვილი მერაბ	36
გიორგი (წმ.)	7, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82	იესო ქრისტე	14, 38, 60, 109, 112, 114, 144
გიორგი მთაწმინდელი	14		
გრიგოლ ღვთისმეტყველი (წმ.)	104	ილარიონი, მწერალი	12
		იოანე, მოძღვარი	110

იოანე ნათლისმცემელი (წმ.)	38, 106, 112
იოანე ოქროპირი (წმ.)	92, 100
იოანე ღვთისმეტყველი, მახარებელი (წმ.)	6, 12, 20, 30, 34, 38, 106, 110, 112, 114
იონა წინასწარმეტყველი (წმ.)	80
იოსები	96
კარბელაშვილი ვასილ	96, 124
კარბელაშვილი პოლიევქტოს	106
კორინთელი ჯანიბეგ	30
ლუკა, გადამწერი	142
ლუკა მახარებელი (წმ.)	6, 22, 30, 114, 116, 144
მათე მახარებელი (წმ.)	16, 26, 30, 124
მანასე	36
მანუილ ქსანთინოსი	124
მარიამი (წმ.)	44, 106, 108, 118, 130, 134, 138
მარინე (წმ.)	36
მარკოზ მახარებელი (წმ.)	16, 28, 30
მელქისედეკ, უანჩაელი წინამძღვარი	26
მიქაელ მთავარანგელოზი (წმ.)	36, 38, 106

ნიკოლოზ დეკანოზი	106
პავლე მოციქული (წმ.)	38
პაპუნა, მუშრები	94
პეტრე მოციქული (წმ.)	38, 114
პროხორე (წმ.)	34
სალირ	36
სვიმონ ბატონიშვილი	96
სიმონ კეთროვანი	36
სოლომონი	92
სოლომონ, უარან მდივნის ძე	118
სოფრომ, მწიგნობარი	26
სტეფანე, დამწერი	100
ტერ იოსები	130
უარან, მდივანი	118
შანშე	120
შაჰრვანშაჰი	100
შიო მღვიმელი (წმ.)	28
ჭანკოტაძე ილია	120
ხვარაშან, რაჭის ერისთავის ასული	100

2. გეოგრაფიული სახელები

ახალქალაქი	138	რაჭა	100
გონია (ახლანდელი გონიო)	26	სამხრეთ საქართველო	26
გრაკალი	36	სანკტ-პეტერბურგი	12
გურია	100	სირია	144
ედესია/ედესა	144	ფორჩხის ხეობა	26
თურქეთი	26	ქართლი	28
იერუსალიმი	50, 98	ციხედიდი	28
ისპაჰანი	94	წალკა	26
ისპირის მთა	26	ჭოროხის ხეობა	26
ლასია (ქალაქი)	78		
ლიგანის ხევი	26		

ეკლესია-მონასტრები

ანჩა	26	მეტეხი	28
დავით-გარეჯა	124	სიონი	96, 106
ერთაწმინდა	138	შიო-მღვიმე	28, 38, 112
თორტიზა	30	წყაროსთავი	26
ივერთა მონასტერი ათონზე	14		
იოანე ნათლისმცემლის უდაბნო (გურიის)	100		

INDEX

1. PERSONAL

Amilakhvari, Nikoloz	38		
Alexandra, Queen	72	Gabriel, son of archpriest	96
		Giorgi, Eristavi, son of	
		Sharvanshah	100
Beka Opizari	26	Gregory the Theologian (St.)	104
Basil the Great (St.)	92,102	Geronti, hieromonk	124
Batonjana, son of Beruka	114		
		John the Theologian,	
Chankotadze, Ilia	120	Evangelist (St.)	6, 12, 20, 30, 34,38, 106, 110, 112, 114
Dadiani, Levan I	8, 38		
Demetre, archpriest		Jesus Christ	14, 38, 60, 112, 116, 144
28	David, priest		
112		Jonah the Prophet (St.)	80
		John Chrysostom (St.)	92, 100
		John, priest	
Evagre (St.)	28	112	
Eristavi, Irine	54		
Eustathios Placidus (St.)	138, 140		
		Korinteli, Janibeg	30
		Karbelashvili, Vasil	96, 124
George (St.)	7, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82	Karbelashvili, Polievktos	106
Georgi the Hagiorite	14		
Gabriel (St.)	38	Luke the Evangelist (St.)	6, 22,30, 114, 116, 144

Matthew the Evangelist (St.)	16,		
	6, 30, 124	Sophrom, man of letters	26
Mark the Evangelist (St.)	18, 30,	Shio Mghvimeli (St.)	28
	32	Solomon, son of Qaran	
Marine (St.)	36	the secretary	118
Michael Archangel (St.)	38, 106		
Mary (St.)	44, 106, 108, 118, 130,		
	134, 138	Tamar, Queen	26
		Teodore, archbishop of Ancha	26
		Teophile, monk	112
Nikoloz, archpriest		Ter loseb	130
106			
		Vakhtang VI	94
Prochorus (St.)	34		
Paul the Apostle (St.)	38		
Peter the Apostle (St.)	38, 114	Zakaria, son of archpriest	96
Papuna, supervisor	94		

2. GEOGRAPHICAL

Qaran, the secretary	118		
Edessa	144	St. Petersburg	12
		Syria	144
Grakali	36		
		Tsalka	26
Jerusalem	50,	Tsikhedidi	28
98			
Kartli	28		

CHURCHES AND MONASTERIES

Ancha	26	John the Baptist's desert (Guria)	100
David-Gareja	124	Metekhi	28
Ertatsminda	138	Shio Mghvime 112 Sioni	28, 38, 96,
Ivion monastery on Athos	14	106	
		Tsqarostavi	26
		Tortiza	30

ბიბლიოგრაფია

1. ს. კაკაბაძე, პ. გაგოშიძე, საქართველოს ცენტრალური საისტორიო არქივის ქართულ ხელნაწერთა კოლექციის აღწერილობა, ტომი I, II, თბილისი, 1949.
2. თ. ჟორდანია, ქრონიკები, ტომი II, ტფილისი, 1897.
3. ვახუშტი ბაგრატიონი, აღწერა სამეფოსა საქართველოსა, ავტოგრაფი, მოსკოვი, 1745.
4. დ. ჩუბინაშვილი, ქართული ლექსიკონი, ტფილისი, 1887.
5. ნ. ბერძენიშვილი, საქართველოს ისტორიის საკითხები, ტომი VI, თბილისი, 1973.
6. ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია, ტომი IV, თბილისი, 1979.

BIBLIOGRAPHY

1. S. Kakabadze, P. Gagoshidze, Description of Georgian Manuscripts of the Georgian Historical Archive, vol. I, II, Tbilisi, 1949.
2. T. Zhordania, Chronicles, vol. II, Tbilisi, 1897.
3. Vakhushti Bagrationi, Description of the Georgian Kingdom, autograph, Moscow, 1745.
4. D. Chubinashvili, Georgian Dictionary, Tbilisi, 1887.
5. N. Berdzenishvili, Questions of Georgian History, vol. VI, Tbilisi, 1973.
6. Georgian Soviet Encyclopedia, vol. IV, Tbilisi, 1979.

წინასიტყვაობა	5
ტექსტში გამოყენებული პირობითი ნიშნები	10
შემოკლებანი	10
1. IX საუკუნის ოთხთავი	12
2. XI-XII საუკუნეების ოთხთავი	14
3. XII საუკუნის ანჩის ოთხთავი	26
4. XIII-XIV საუკუნეების ცხოვრება და საკვირველება წმ. შიო მღვიმელისა	28
5. XIV საუკუნის ოთხთავი	30
6. XV საუკუნის კონდაკი	36
7. XVI საუკუნის გულანი	38
8. XVII საუკუნის ლექსად თქმული წმ. გიორგის ცხოვრება	54
9. XVII საუკუნის ჟამნ-გულანი	84
10. XVII-XVIII საუკუნეების კონდაკი	92
11. 1712 წლის კინკლოსი	94
12. 1714 წლის გულანი	96
13. 1749 წლის კონდაკი	100
14. 1767 წლის ლოცვანი	106
15. 1769 წლის „მამათა ცხოვრება“ თეოფილე ხუცესმონაზონისა და კათალიკოზ ანტონ I-ის მარტირიკა	112
16. 1779 წლის ლუკას და იოანეს სახარება	114
17. XVIII საუკუნის ღვთისმშობლის დაუჯდომელი	118
18. XVIII საუკუნის კონდაკი	120
19. 1816 წლის ჭორწინების კანონი	124
20. 1836 წლის ლოცვანი	130
21. XIX საუკუნის დასაწყისის მანანა	138
22. XIX საუკუნის იესო ქრისტეს ეპისტოლე ედესის მთავრის ავგაროზის აბგარის მიმართ	144
საძიებლები:	
პირთა საძიებელი	145
გეოგრაფიული საძიებელი	147
ბიბლიოგრაფია	152

CONTENTS

Preface	8
1. 9th Century. Four Gospels	12
2. 11 th – 12 th Centuries. Four Gospels	14
3. 12 th Century. Ancha Four Gospels	26
4. 13 th – 14 th Centuries. Life and Marvel of St. Shio Mghvimeli	28
5. 14 th Century. Four Gospels	30
6. 15 th Century. Kontakion	36
7. 16 th Century. Gulani	38
8. 17 th Century. Life of St. George in Verse.....	54
9. 17 th Century. Zhamn-Gulani	84
10. 17 th – 18 th Centuries. Kontakion	92
11. 1734. Cycle of Years	94
12. 1714. Gulani	96
13. 1749. Kontakion	100
14. 1767. Prayer Book	106
15. 1769. "Life of the Holy Fathers" "Martirika" of Hieromoach Teophile and Catholicos Anton I	112
16. 1779. The Gospels According to Luke and John	114
17. 18 th Century. Akathistos of the Virgin	118
18. 18 th Century. Kontakion	120
19. 1816. Marriage Law	124
20. 1836. Prayer Book	130
21. 18 th Century. Manna	138
22. 19 th Century. Epistle of Jesus Christ to Abgarus.....	144

Indexes:

Personal	149
Geographical	150
Bibliography	152

